

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Szent István Campus
Kynológus szakirányú továbbképzési szak

**A hazai drót- és rövidszőrű német vizsla állomány helyzete,
alkalmazása**

Belső konzulens: Fazekas Natasa
egyetemi tanársegéd

Készítette: **Krizsán Tamás**
ABEP1U
levelező tagozat

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem,
Állattenyésztési Tudományok Intézete

Gödöllő

2024

Tartalomjegyzék

1. BEVEZETÉS ÉS CÉLKITŰZÉSEK	3 -
2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS	4 -
2.1. A VIZSLAJAJTÁK, A NÉMET VIZSLÁK KIALAKULÁSA	4 -
2.2. A VIZSLAJAJTÁK ÉS A NÉMET VIZSLÁK ÁLLOMÁNYSZERKEZETE	6 -
2.3. A NÉMET VIZSLÁK MAGYARORSZÁGON	7 -
2.4. A NÉMET VIZSLÁK VADÁSZATI HASZNOSÍTÁSA	9 -
2.4.1. Apróvadás munka	10 -
2.4.2. Nagyvadás munka	12 -
2.4.3. Dúvadmunka	13 -
2.5. A VIZSGÁK JELENTŐSÉGE A NÉMET VIZSLA TELJESÍTMÉNYELLENŐRZÉSÉBEN ÉS SZELEKCIÓJÁBAN	14 -
2.6. A NÉMET VIZSLÁK VIZSGARENDSZERE ÉS AZOK ÉRTÉKELÉSI SZEMPONTJAI	16 -
2.6.1. Vadászati Alkalmassági Vizsga (VAV)	18 -
2.6.2. Képességvizsga német vizslafajták és olasz vizslák részére (KV)	19 -
2.6.3. Őszi Tenyészvizsga vizslafajták részére (ÖTV)	19 -
3. A VIZSGÁLATOK ANYAGA ÉS MÓDSZEREI	21 -
4. EREDMÉNYEK ÉS ÉRTÉKELÉSÜK	22 -
5. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK	34 -
6. ÖSSZEFOGLALÁS	36 -
7. KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	37 -
8. IRODALOMJEGYZÉK	38 -
9. MELLÉKLETEK	41 -

1. Bevezetés és célkitűzések

A vadászkutyák nélkül a vadászat elképzelhetetlen. Ahogy fejlődött, modernizálódott és változott meg a világ körülöttünk megváltoztak vadászati módjaink, vadászati szokásaink, de vadászkutyát ugyanúgy használunk, mint a régi időkben. Megfelelő vadászkutya nélkül a vadászat sikeressége, azaz a teríték nagysága csupán töredéke lenne a vadászkutyával folytatott vadászatokéhoz képest. A hazai vadászati módok többségében jelentősen leromlanak az esélyeink a vad elejtésére és birtokba vételére, ha nem alkalmazunk vadászkutyákat. Egy fácán vadászaton a rejtőzködő madár úgy meg tud lapulni, hogy szinte rálépünk mire az felrebben, de egy jól képzett kutya orra elől nem tud elbújni. Továbbá a lövés után sebzetten elmenekülő apró- vagy nagyvadat is csak igen kis eséllyel találunk meg négy lábú segítőink nélkül.

A szakdolgozatom témájául a két, gyakorlatban széles körben alkalmazott vadászkutya fajtát választottam, a drótszőrű német vizslát és a rövidszőrű német vizslát. A német vizslák hagyományosan kedveltek a hazai vadászok körében, a rövid- és drótszőrű fajtáik népszerűségét közelmúltbeli Hegyes (2021) kérdőíves felmérése alapján csak két nemzeti fajtánké, a rövid- és drótszőrű magyar vizsláé haladja meg. Saját magam is gyakorló vadász és vadászkutyás vagyok. Az említett mindkét fajtát volt már szerencsém tartani és vadászni is velük. Lenyűgözőnek tartom a két fajta sokoldalúságát, temperamentumát és érdekelt, hogy a hazai vadászkutyás társadalomban milyen szerepet töltenek be ezek a fajták.

Célom, hogy az adatgyűjtés és feldolgozás során képet kapjak a magyar vadászkutyás társadalomban alkalmazott vadászkutya fajtákról, valamint arról, hogy a drót- és rövidszőrű német vizslák mekkora részét képezik a teljes használati vadászkutya állományunknak. Továbbá vizsgálom a két fajta állományméretét és annak változását, valamint azt, hogy a gyakorlatban milyen lehetőségek vannak a vadászati célú alkalmazásukra. Érdekel továbbá, hogy Magyarország különböző területein - vármegyénkénti bontásban - mekkora állománymérettel vannak jelen a vadászati alkalmassági vizsgán megfelelt rövid- és drótszőrű német vizslák. Emellett összehasonlítom a két fajta populációméretét és a vadászati vizsgákat tett egyedek számát, hogy kimutassam, melyik fajtát kedvelik jobban hazánkban, és ha van különbség, akkor mi lehet az oka az eltérésnek.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. A vizslafajták, a német vizslák kialakulása

Az FCI fajtastandard rövidszőrű német vizsla fajtára (119), drótszőrű német vizsla fajtára (98), amiket egyaránt 2000. X. 25-én módosítottak utoljára. A fajták anyaországa Németország, rendszertani besorolásuk FCI VII. fajtacsoport – kontinentális vizslák, munkavizsgával (*http1*).

Körülbelül 1500-ból maradt fenn Titian egy pointer pár ábrázolása, innentől beszélhetünk a vizslafélék elterjedéséről Európában. (*Hardy, 1963*) A vizslák vadmegálló kutyák, az angol vizslák apróvadás lövés előtti munkára specializálódtak, míg a kontinentális vizslák aprónagy és dúvadra is alkalmazhatók, mind lövés előtti- mind lövés utáni munkára.

A kontinentális vizslafajták - egyedi sajátosságaik mellett – az azonos munkakör miatt több hasonlóságot mutatnak egymással. A testméreteik, arányaik is hasonlóak, és ezeket fajtafenntartás és a vadászati alkalmasság szempontjából is kell vizsgálni. Több nemzeti vizslafajtának van rövidszőrű és drót- vagy szálkásszőrű változata egyaránt, amelyeket az eltérő terepviszonyok, környezeti körülmények miatt alakítottak ki. A drótszőrű változatok esetében a szőrzet egységesség tétele a fajtákon belül kihívást jelent (*Banika és mtsai, 2003*). *Carlone és mtsai (2016)* egy validitást vizsgáló kérdőívvel hasonlították össze az olasz vizslafajták (n=80) és a többi vizslafajta egyedeinek (n=76) viselkedési tulajdonságait. Csak a szeparációs viselkedésben mutattak ki szignifikáns különbséget, ahol az olasz fajták képviselői erősebb reakciót mutattak. Következtetésük alapján a vizsla fajták viselkedése alapján hasonló.

Németországban a XVIII. század elején már jelen volt néhány pointer típusú kutya, de tömeges, gyors elterjedésüket onnan számíthatjuk, amikor a napóleoni háborúkkal a tisztek spanyol vizslákat vittek be az országba. 1872-re a rövidszőrű német vizsla bekerült a törzskönyvi nyilvántartásba, a fajtagondozó klubot – amely a munkaképességet állította a középpontba – a következő évtizedben alapították. Úgy tartják, hogy a rövidszőrű német vizsla szinte egyedüli a vadászkutya fajták közül, ami nem szenvedett a hivatásos tenyésztők miatt, és az 1960-as években is hangsúlyozták annak előnyös voltát, hogy nem vált szét a fajta kiállítási és munka típusra (*Hardy, 1963*).

A német vizslák kialakulása annak köszönhető, hogy az 1800-as években Németországban a feudalizmus hanyatlásával a középosztálynak is lehetősége nyílt a korábban nemesi privilégiumnak számító spotvadászatra. Ugyanakkor arra forrása és területe, hogy különböző vadászkutyafajtákból tartson fenn kenneleket nem volt, így támadt fel az igény egy mindenes, nemes- és dúvadra is használható vadászkutya fajta kialakítására. Solus herceg célmeghatározása alapján „jót és szépet a vadászat számára! Teljesítményt a típushoz!” (Balázs, 2008). Ősi spanyol vizslát, pointert, hannoveri vérebet és rókakopót használtak a rövidszőrű német vizsla kialakításához.

Kubinszky és Szél (1956) szerint a rövidszőrű német vizsla a származását tekintve az ónémet vizsla és a pointer keresztezése.

A XX. század elején úgy vélték, hogy a rövidszőrű német vizsla az összes többi kutyafajta munkáját el tudná látni, még a „juhász- és mészárosebekét” is (Diezel és Mika, 1910). A mindenes vadászkutya kifejezést először 1925-ben alkalmazták a fajta népszerűsítésére (Reeder, 2018).

A hazai fajtagondozó egyesület, a Német Vizsla Klub Magyarország leírása kezdetektől a tenyészcél a vadászatra alkalmas vizsla tenyésztése volt. Harmonikus elegáns megjelenésű vizsla, felépítése erőt, kitartást sugároz, élénk gyors mozgású. Külső vonalai elegánsak, száraz fej, jól hordott fark, feszes bőr, fényes szőrzet, tőrölő, harmonikus mozgás jelzi nemes megjelenését. A kotorék vadászat kivételével szinte minden vadászati módhoz használták. A leggyakoribb alkalmazása az apróvad vadászata volt. Ebben az időben váltak le a német vadászok az angolok módszerétől, a két kutya (egy kereső-álló és egy elhozó) alkalmazásától a vadászaton. A két feladatot a német vadászok egy kutyával kívánták megoldani, tehát kellett egy olyan fajta, amely jól keres, megállja az élő apróvadat és el is hozza a lelőtt vadat. Szükséges volt a finom orr és az olyan alkat, amely képes a vadászaton adódó feladatokat a vadászok igénye szerint elvégezni (<http2>).

A drótszőrű német vizsla különválása 1870-ben kezdődött. Szőrzetük miatt alkalmasak tüskés csalitban, hideg vízben és rossz időben is dolgozni (Diezel és Mika, 1910).

Balázs (2008) alapján a drótszőrű német vizsla kialakításában a régi német vizsla mellett uszkárok, pointerok, szetterek, több kontinentális vizslafajta és hegyi pásztorkutyák is szerepet játszottak. A tenyésztői munkát Freiherr Sigismund Zedlitz und Neukrich irányította. A fajtatenyésztés kezdetén, a XX. század elején vált szét véglegesen a fajta a

más tenyésztőegyesülethez tartozó griffonoktól, pudelpointerektől és szálkásszőrű német vizsláktól, a Verein Deutsch-Drathaar e.V tenyésztőegyesület gondozásában. Ellentétben az előbbi fajtákkal, a drótszőrű német vizslákat a vadászati tulajdonságaik alapján szelektálták. Így kialakult egy ellenáló szőrzetű, kitartó, sokoldalú – vízi, mezei és eredei munkára egyaránt alkalmas – vizslafajta.

A drótszőrű német vizsla Németországban napjainkban a legnépszerűbb mindenes vadászkutya (*Eppel, 2007, Balázs, 2008*).

2.2. A vizslafajták és a német vizslák állomány szerkezete

Parra és mtsai. (2008) spanyolországi minták alapján vizsgálták öt mai vizslafajta (angol szetter, pointer, breton spániel, drótszőrű német vizsla és rövidszőrű német vizsla) leszármazási kapcsolatait autoszomális és Y kromoszómán lokalizált genom DNS, valamint mitochondriális DNS markerekkel. Az autoszomális markerekkel 236 különböző allélt találtak ezekben a fajtákban, továbbá négy Y kromoszóma és 18 mitochondriális DNS haplotípust: ez alapján a fajták közötti genetikai különbség viszonylag nagy. A nagy genetikai változatosság arra utal, hogy genetikailag eltérő egyedek vettek részt ezeknek a fajtáknak a kialakításában, de a távoli múltban volt közös ősük ezeknek az egyedeknek. A leírások alapján az ősi spanyol vizslától származó mai angol szetter alkotta az először leválasztható klasztert, amely anyai oldalról rokonságot mutatott a pointerrel és a rövidszőrű német vizslával. A történeti dokumentumok alapján ez lehetséges, hogy a brit szigeteken tenyésztett szukák révén történt, de az is, hogy az ősi spanyol vizsla szukák révén, a XIV-XVI. században. A mitochondriális DNS vizsgálata igazolta, hogy a drótszőrű német vizsla a rövidszőrű német vizsla és más fajták keresztezéséből alakult ki.

A rövidszőrű német vizsla és a drótszőrű német vizsla fajták alkotják, a főként munkára tenyésztett csoportot egy vizsgálatban, az alapján hasonlította össze az egyes kutyafajták, illetve angol vadászkutyáknál a fajtán belüli típusok jelenlegi genetikai variabilitását, hogy kiállításra vagy vadászatra szelektáltják-e elsődlegesen. A falusi keverék kutyák variabilitásától mindegyik kutyafajtáé elmarad, de a kiállításra, küllemre szelektált fajtákban (amit óriás uszkárok, kis olasz agarak és kiállítási típusú angol szetterek képviseltek a mintában) is jelentősen kisebb a variabilitás, mint a főként vagy kizárólag vadászatra tenyésztettekben. Az anyai haplotípusokban sok az egyezés a fajták között, az Y haplotípusok inkább fajtaspecifikusak (*Pedersen és mtsai, 2013*).

Egy közelmúltbeli molekuláris genetikai vizsgálat 24 Olaszországban élő és 10 USA-beli rövidszőrű német vizsla alapján határozta meg a fajta genetikai szerkezetét. Az SNP polimorfizmusok alapján számított genomikus beltenyésztettség értéke 0,17 a vizsgálat alapján, a származási adatok alapján 0,023 a beltenyésztettségi együttható értéke. Összességében tehát a minta alapján a rövidszőrű német vizsla fajta beltenyésztettsége alacsony, a genetikai variabilitás nagy (*Boccardo és mtsai, 2020*).

2.3. A német vizslák Magyarországon

A magyar nyelvű szövegekben először 1857-ben rövidszőrű német és cseh vizsla néven említették a fajtát, majd 1879-ben német rövidszőrű vizsla, 1884-ben rövid szőrű német cseh vizsla, 1891-ben a rövidszőrű német vizsla fajtanév fordult elő. A magyar fajtanév az eredeti német Deutscher Kurzhaariger Vorstehhund tükörfordítása. Fajta a nevét a származására és a jellegzetes rövid, kemény, sűrű, durva tapintású szőrzetére utalva kapta. Az FCI fajtastandardekert tartalmazó nevezéktanában Deutsch Kurzhaar néven szerepel. Korábbi neve németül 1938-ig a preußisch-Kurzhaar, azaz „porosz-rövidszőrű” volt. Hason neve az angol short haired dog, vagyis ”rövid szőrű kutya”, German short-haired pointing dog, German shorthaired pointer, azaz „német rövid szőrű pointer” néven is ismert. A porosz vizslának is nevezett, feketés vagy tiszta fekete szőrzet visszaütés a fajta kitenyésztéséhez sorozatosan felhasznált pointer elődökre (*Rácz, 2018*).

A drótszőrű német vizsla magyar neve az eredeti német Deutscher Drahthaariger Vorstehhund tükörfordítása. Megfelelője megvan számos más nyelvben is. A jelzők a jellegzetesen kemény, dús szőrzetre utalnak. A kutyafajták FCI standard szám szerinti besorolásában az egyszerű Deutsch-Drahthaar, azaz „német-drótszőrű” szerepel. Az angolban German wirehaired pointer és a törökben is alman telsi tüylü puanteri, azaz „német drótszőrű pointer” néven ismert. Társneve az angol leading pointer dog, azaz „vezető pointer kutya”. A porosz drótszőrűnek is nevezett, fekete-fehér szőrzetű változat visszaütés a fajta pointer elődeire (*Rácz, 2018*).

Sárkány (1975) összefoglaló kynológia könyvében a külföldi fajták ismertetése a vizslákkal, és ezen a fejezeten belül a német vizslákkal kezdődik: a rövidszőrű német vizsla után a hosszúszőrű fajtát ismerteti, majd a szálkásszőrűt, utána jön a drótszőrű, majd a weimári és

nagy- és kis münsterlandi. A rövidszőrű német vizslát igen régi fajtaként jellemzi, amely nemesítésére a küllem és a szem pigmentációjának javítására pointer keresztezést használtak, de hagyományos képességeit megőrizte. A fekete és fekete tarka színváltozatok a pointer keresztezésre utalnak. Szívós, könnyen idomítható, hosszú galoppra alkotott fajta, ami nehezen fárad ki. Intelligens, barátságos, megbízható. A könyv megjelenésének idejében az erősebb felépítésű német vizslákat preferálták, de a könnyebb egyedek is elfogadhatók, ha küllemük megfelelő és a vadászkövetelményeknek megfelelnek.

Sárkány (1975) szerint a drótszőrű német vizslát a szálkásszőrű német vizslával együtt tenyésztették ki, uszkar, griffonok és airedale terrier szerepeltek a fajtát kialakító keresztezésekben. A szőrzete testhez simuló, jellegzetes, igen kemény, közepes hosszúságú, drótszerű. Olyan hosszú kell legyen, hogy védje a kutyát az időjárás és az esetleges sérülések ellen, de nem takarhatja el a test körvonalait. A szemöldök bozontos, a bajusz erős, de nem hosszú. A szerző szerint természete nyers, ezért a vadászatokon keményen kell fogni. Testarányai, az izmok, inak és ízületek alakulása gyors és ügyes mozgásra teszik képessé (*Sárkány, 1975*).

A magyar Német Vizsla Klubot 1976-ban alapították a szekszárdi Sió kemping területén. Húsz évvel a klub alakulása után lett a tenyésztésbevitel feltétele - az anyaország szabályzatával megegyezően - az őszi tenyészvizsga és a megfelelő csípőízületi szűrővizsgálati eredmény (*Babicky és Ujhelyi, 2007*).

1991-ben, 1997-ben és 2009-ben Magyarországon rendezték a rövidszőrű német vizslák legnagyobb seregszemléjét, az IKP-t (International Kurzhaar-pfürung).

Hazánkban a hét német vizslafajta közül a rövidszőrű német vizslák egyedszáma a legnagyobb (ezzel szemben Németországban a drótszőrű német vizsla van több). Szálkásszőrű német vizsla itthon elvétve fordul elő, az első regisztrált példány 1978-ból származik. Hosszúszőrű német vizslát 2000-2005 között nem is jegyezték be a Magyar Ebtörzskönyvbe, az első itthon regisztrált egyed ebből a fajtából 1976-ban született. Kis münsterlandi vizslát 1939-ben regisztráltak először, majd hosszú szünet után 1978-ban, napjainkig a fajta egyedszáma itthon kicsi volt. Nagy münsterlandi vizslát 1983-ban vettek fel a magyar ebtörzskönyvbe, jelenlegi létszáma a kis münsterlandinál is sokkal alacsonyabb. A weimári vizsla ezzel szemben a 2000-es évektől egyre népszerűbbé vált, főleg a rövid szőrű fajta, bár csak 1989-ben honosították az első egyedet (*Babicky és Ujhelyi, 2007*).

2.4. A német vizslák vadászati hasznosítása

Mivel a rövid- és drótszőrű német vizslának azonos a használati módja ezért a hasznosításuk bemutatásánál nem választom külön a két fajtát. A különbség mindössze annyi a két fajta között, hogy a drótszőrű német vizsla erősebb, hosszabb szőre jobban védi a kutyát a zordabb időjárási viszonyoktól, mint a hideg, a szél vagy az eső. Illetve nagyobb védelmet nyújt a fedett terepen való keresés közben a különböző vegetáció (kökény, nád, vadrózsa, vagy szeder) által okozott sérülésektől. Azonban azt célszerű megjegyezni, hogy a dúsabb és vastagabb szőrzetből hátrány is származhat a meleg időben való használatnál. Egy nyári végi balkáni gerle vadászat vagy szeptemberi utánkeresés közben a nagyszőrű kutyák hamarabb kimelegednek és feladják a szolgálatot.

A vizsla munkája a vadászat közben végrehajtott tevékenysége. A mindenes vizslától elvárható, hogy keressen, a vadászat helyszínéhez alkalmazkodva akár közel, akár távol a vadat állja, lövésre, vadkelésre ne ugorjon be, a lőtt, vagy sebzett vadat megkeresse, apportírozza (*Félix, 1929*).

A német vizslák az összes hazai vadászati módban segítő társunk lehet, az apróvad, a vízivad, sőt még a nagyvad vadászatára is sikerrel használhatjuk őket. Az egyetlen vadászati mód, amelyben egy német vizsla nem használható, az a kotorék vadászat, amire nem a képességei, hanem a méret miatt nem alkalmas, ugyanis nem fér be a kotorékba a borz vagy róka után.

Diezel és Mika (1910) szerint a többi vadászkutya fajta használhatósága kizárólag természetes ösztöneiken alapul, póráz nélküli engedelmeségre, sokoldalú használhatósággal egyesítve csak a (kontinentális) vizslák alkalmasak.

Egy amerikai, vadászkutyafajtákat áttekintő elemzés szerint (*Lynn, 2021*) a rövidszőrű német vizsla fogolyvadászatokra jó választás. Kiemeli a fajta ortjóságát – amivel kellő távolságból tudja állni a madarat – és vadmegálló képességét. A német vizslát fizikai felépítése kemény terepen is képessé teszi a vadászatra. Fűrjtől a fácánig több apróvadfajra használható.

2.4.1. Apróvadás munka

Az apróvad vadászatát három részre lehet bontani: lövés előtti munka, lövés utáni munka és vízimunka. Egyes nemzetek, mint például az angolok a lövés előtti és lövés utáni munkára két különböző vadászkutyaát használnak, lövés előtti munkára valamilyen vizsla vagy spániel fajtát, a lövés utáni munkára pedig valamilyen retriever fajtát. A német vizsla mindkét munkafázis elvégzésére kiválóan alkalmas.

Lövés előtti munka – keresés, vadmegállás

A vizsla a vadász előtt jobbra-balra kilengve keresi a vad szimatját. Ezeknek a kilengések távolságának mértéke a vadásztól, a vadászat módjától és a terepviszonyoktól függ. Vannak vadászok, akik a 30-50 méteres mások a 300-400 méteres kilengéseket kedvelik. Amikor a vizsla vadszaggal találkozik, megtorpan és megállja vagy ráhúz a rejtőzködő vadra (*Félix, 1947*). *Balázs (2008)* szerint az oldalirányú 50-100 lépés szélességben kell keresnie a német vizslának, kihasználva az oldaltirányú vagy a szembe szelet.

Egy jó vizsla a levegőben terjengő szagokból akár 150 m távolságtól is megérzi és jelzi a vad jelenlétét, majd megfelelő távolságra érve attól megállja a vadat. Amikor a vad megmozdul, a vadász dönti el, hogy a zsákmányt lelővi-e vagy sem, mialatt a vizslának helyben kell maradnia (*Füzesiné Szegvári, 2004*).

A megtalált vadat stabil vadmegállással kell a kutyának jeleznie a vezetőjének, hogy a vadász a lövésre felkészülhessen (*Balázs, 2008*).

Ha a vad közben menekülőre fogja és próbál lapulva elosonni, a kutyának utána kell húznia, azaz óvatos léptekkel követnie, ha a vad megáll neki is ismét meg kell torpannia. A vizslának addig kell így állással jeleznie a rejtőző vadat, amíg a vadász oda nem ér és ő maga ki nem tapossa a rejtekhelyéről a rejtőző vadat. A kiperdülő nyúl vagy felrebbenő fácán után a vizslának nem szabad kitörnie, a lövés után türelmesen meg kell várnia a gazda parancsát (*Félix, 1947*).

Lövés utáni munka- elhozás

Miután a vadat lelőttük, a vizslát parancs kiadásával elhozásra küldhetjük. Ha a vad dögre esett, akkor a vizslának csak az apportírozás a feladata. Abban az esetben mikor a vadat megsebeztek és az sebzetten menekül, a vizslánknak feladata még a sebzett vad csapján való

kitartó követése és elfogása, majd szintén a vadász részére történő apportírozása (*Félix, 1947*).

A lőtt vadért a vizslát lehet szembeszéllel küldeni, amikor égbe tartott orral keres: ez a légszimatos elhozás. Ha a sebzett, menekülő vad nyomát a kutya a földön követi, akkor vonszalékmunkát végez. Kifejezetten drótszörű német vizslák számára vizsgafeladat is a meleg nyúl nyom követése. A német vizslát a nyúl vackánál engedik el a pórázról és a friss szagnyomot a kutyának követnie kell. Minél messzebb távolodik, annál előnyösebb, és magasabb pontszámot lehet elérni vizsgán, ha közben hangot is ad a kutya. A lövés utáni munka a feltétlen elhozással végződik, a német vizslának a sebzett vagy dögre esett vadat vezényszó nélkül fel kell vennie és a vezetőjéhez vinnie. Közben a vadban kárt nem tehet (*Balázs, 2008*).

Vízi munka

A klasszikus vízivad vadászati mód esetében a vízivadat táplálkozó helyén vagy tavak, mocsarak partjáról, úgymond húzáson vadászunk. Ezen vadászati módon a réceféléket és libaféléket tudjuk terítékre hozni. Tarlókon, vetéseken vadászunk általában reggelente, mikor a vízivad a vízről felszállva a tarlókra száll táplálkozni, vagy pedig vizes élőhelyek partján, amikor is a vízivad a tarlókról visszaszáll a vízre éjszakázni. Ezen vadászati módnál a vadászkutyának csak annyi a dolga, hogy a leesett vadat összeszedje és hozzánk hozza, viszont célszerű, a vadászat végén összeszedetni a kutyával a lőtt vadat. Ha a kutya minden lövés után kirohanna a vadért, akkor nagy valószínűséggel a többi, még felénk tartó vízivadat is elriasztaná. Nagyon fontos a nyugodt kutya, aki lövésre sem ugrik be, hanem türelmesen kivárja a parancsunkat. Amennyiben valamilyen víz szélén ladikból vadászunk, a lövésre felpattanó vizsla még balesetveszélyes is lehet, ha megbillenti a csónakot (*Ősi, 2013*).

Néha előfordul, hogy a réce sebzetten esik le a vízfelületre és menekülni szeretne, hajtja a túlélés ösztöne. Az érte siető kutyát próbálja kicselezni és a víz alá bukva, majd kiszámíthatatlan helyeken felbukkanva, vagy a sűrű nádba menekülve próbál túljárni a vadászkutya eszén. Ilyenkor legtöbbször a kutya csak az orrára hagyatkozhat és a vízen hagyott szagnyomokat kell követnie. Úgynevezett spurmunkát kell végeznie. Ezt a feladatot csak kellően kitartó vadászkutyák tudják végrehajtani, akik nem adják fel a sebzett vad keresését egy-két kacsa általi lebukás után sem. Erre a munkára kiválóan alkalmasak a

különböző vizslafajták, akik kedvelik a vizet és jó nyomkövetési- és apporthajlammal rendelkeznek (*Babiczy és Gschwindt, 2022*).

A mély vízben való keresés szintén a vizsla feladata. A kutya munkája abból áll, hogy a mély vízben úszva behatol az egyes nádfoltokba, és az ott meghúzódó vízivadat már pusztán megjelenésével is kihajtja, felrepülésre bírja, hogy ezáltal a vadász lövéshez jusson. A lőtt vadat természetesen mindig oda kell hoznia a vadászhoz, akár a parton áll, akár ő is a gázol a vízben vagy csónakból vadászik (*Jilly és Jilly, 1962*).

Vizsgafeladatként a vízi munka részei a kajtatás a nádban, ami során a kutyának a vízállásos nádat megfelelő szélességben és mélységben a vizslának át kell keresnie, a benne lévő élő vadat kinyomnia, a lőttet megkeresnie és terítékre hoznia. A vízi spúr, vagyis a kajtatás élő kacsá után során a szárnyazott, vízre eső kacsát kell úszva követni és lehetőség szerint azt puska elé hajtania a kutyának. A vízi munka szintén elhozással zárul (*Balázs, 2008*).

2.4.2. Nagyvadás munka

Cserkelés

Az erdei cserkelés során fontos a német vizsla fegyelmezettsége, láb mellett, a vadász mozdulatait követve, csendben kell haladnia. Lövés előtt a kutyát fektetni kell (*Balázs, 2008*).

Nagyvad utánkeresés - vércsapa

A német vizsla fajtákat utánkereső munkára is használhatjuk. Az utánkeresés nem más, mint amikor valamilyen nagyvadat (gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, vaddisznó) nem tökéletes lövéssel értünk, és ennek következtében a vad sebzetten elmenekül, és a vad által hagyott szagnyomokat és vérnyomokat kutyánkkal követtelve próbáljuk megtalálni.

A XX. század végén már voltak olyan gyakorlati szakemberek, akik a mesterséges vércsapa és a hosszú várakozási idő mellett érveltek. Azonban ez még szélmalomharc volt, csak évtizedekkel később vált ez a nézet általános vélekedésé. Peter Hacker az első világháború körül úttörőnek számított azzal, hogy német rövidszőrű vizslákkal olyan mesterséges vércsapákon gyakorolt és mutatott fel eredményeket, amelyek egy éjszakán át álltak. Fritz Hagemaster és Carl Tabel az 1920-as években Mecklenburgban számos kísérletet végeztek,

akár 50 órás mesterséges vércsapákkal is, hogy kiderítsék, hol van a vadászkutyáink képességeinek a határa (Tabel, 2016).

Az utánkeresés nem csak vezetéken történhet, hanem a vizslát akár vezeték nélküli hajszára is sikerrel használhatjuk. A dermedtre csaholás nem más, mint a sebzett nagyvadat csapáját vezeték nélkül követő kutya, aki, ha odaért a más kimúlt nagyvadhoz, annak helyét a gazdája számára ugatással jelzi, amíg a kutyavezető oda nem ér, hogy birtokba vegye a vadat.

A dermedthez vezető és csaholó kutyáknak a vadászterületen igen nagy jelentőségük van. A legtöbb esetben ugyan elegendő egy megbízható vezetékmunkát végző kutya, mégis lehetnek esetek, amikor a vezetéken nem követhető a kutya (vizes sűrűségek, vetések, tüskés aljnövényzet). Ezen felül minden hajszával végződő utánkeresésnél a vezető nem tudhatja a végeredményt. Előfordulhat az is, hogy szabadon kereséssel talál meg a kutya egy nagyvadat, vezetője ezt nem láthatja. Ez esetben egy dermedtre csaholó igen eredményes lehet (Tabel, 1999).

Vannak vizslák melyek nem szívesen adnak hangot, ezért ezeket az egyedeket csak nagy fáradtság lenne dermedtre csaholóvá kiképezni. Ebben az esetben sem kell azonban arról lemondanunk, hogy a vizslánk segítségünkre legyen a sűrűbe beváltó sebzett nagyvad terítékre hozásában. Ehhez a vizslánkat úgy kell kiképezni, hogy a rálövést követő kötelező várakozást után a véres csapát követve a vad megtalálását más módon jelezze. Ez a jelzés lehet egy kis „hozóka” (bringsli), bábú, melyet a nyakszíja karikájába akasztunk a csapázás kezdetén, amit a szájába vesz a vad megtalálása után, ezzel jön vissza a vezetőjéhez, jelezve, hogy a vadat megtalálta, majd a vezetőt maga után csalogatva visszavezeti a vadhoz (Huszár, 2014).

2.4.3. Dúvadmunka

A vizslák a vadgazdálkodás szempontjából káros szőrmés vaddal szemben másféleképpen viselkednek, mint ahogy azt a hasznos apróvadnál megtanítottuk vele. Amíg utóbbiak a zsákmányállatai, a dúvadak táplálék konkurensei, ezért azokat ösztönösen üldözi és igyekszik elpusztítani őket, azonban ezeket nem tekinti zsákmányállatnak (Huszár, 2014).

A jó vizslától, bármilyen fajtájú is legyen az, megköveteljük, hogy a kártékony ragadozókkal szemben kellő agresszivitással viselkedjék. Ha a vadászat közben ilyenre talál,

azt parancs bevárása nélkül is támadja meg, fojtsa le, vagy ha erre nem képes, legalább állítsa le, csaholja állóra (*Jilly és Jilly, 1962*).

2.5. A vizsgák jelentősége a német vizsla teljesítményellenőrzésében és szelekciójában

A vadászkutyák munkáját világszerte hasonló módon értékeli a vizsgákon és versenyeken, az egyes értékmérőket 0-4 rendszerben pontozzák, majd az összpontszám meghatározásakor ezekhez súlyozó faktorokat társítanak.

A vadászati teljesítmény mint fenotípus természetesen kitett a környezeti tényezőknek. A környezeti tényezők közül a hőmérséklet, a páratartalom, a napsugárzás erőssége, a barometrikus nyomás és a szélereőség hatását vizsgálták a vizslák madártalálási képességére *Beaumont és mtsai (2022)*. Japán fűrj esetében azt mérték, hogy milyen messziről kezdi jelezni a vizsla a madarat, míg vörösszárnyú frankolin (fácánféle) kapcsán a kereséssel töltött időt rögzítették. Az észlelési távolság a szélereőséggel és a napsugárzással pozitív korrelációban áll, a szélereőség egy csomónyi növekedése 0,64 m-rel növelte az észlelési távolságot. Az időjáráson kívül például a terepviszonyok, a kutyavezető, a kutya aktuális állapota is a környezeti varianciához járulnak hozzá.

Mindezek mellett is alkalmas arra a vadászkutyák - különösen a kontinentális vizslák - minden vadászati alkalmazási területet lefedő vizsgarendszere, hogy a kutyák eredményeiből közepes, néha alacsony, és néha jó öröklődhetőségi értékeket számítva a szelekció alapját adja.

Felix (1928) már múlt század első harmadában felvetette a vizslák kapcsán, hogy csak a vadászatra alkalmas tulajdonságú egyedeket szabad tenyésztésben tartani. Úgy vélte, hogy ezek a tulajdonságok jobban öröklődnek a küllemi jegyeknél. Valamint hangsúlyozta, hogy az öröklött kedvezőtlen tulajdonságokat nem lehet teljesen a képzéssel „kijavítani”.

Mika Károly Diezel könyvének fordításában-átdolgozásában 1910-ben így fogalmaz a német vizslák kapcsán: „lassankint felülkerekedett ama jobb meggyőződés, hogy a nemes származású eb, a tetszetős forma mellett nem kis értéket képviselő öröklött jó tulajdonsággal is bír a hivatásához, melyek az idomításnál nemcsak, hogy a vesződést a felényire apasztják, hanem tényleg nagyobb használhatóságot is eredményeznek.” (*Diezel és Mika, 1910*).

Németországban már az 1970-es években is támaszkodtak a vadászati vizsga- és versenyeredmények értékelésére a szelekciós módszerek meghatározásánál. Az 1968-1970 között versenyeken szereplő 726 drótszőrű német vizsla rokonsági (613 kan, és 573 szuka utódot találtak 21 apától és 256 anyától) és teljesítményadatai alapján számoltak öröklődhetőségi értékeket a vizsgákon értékelt tulajdonságokra. A csapázási hajlamra $h^2=0,46$, az orrjóságra $h^2=0,39$, a „vadászatra” $h^2=0,41$, a vadmegállásra $h^2=0,38$ értékeke számol a szerző, vagyis ezek a vizsgált tulajdonságok mint legalább közepesen öröklődnek. Mindemellett egy új, 12 értékelési szempontot tartalmazó bírálati lap bevezetését is javasolta a teljesítmény értékelésére (Geiger, 1972).

Az 1970-es évek végi adatokból, szintén drótszőrű német vizslák regisztrációs és teljesítményadatait vizsgálta Kramer (1981). 1975-79 között 6152 drótszőrű német vizsla szerepelt küllemi és munkarendezvényeken a német ebtörzskönyvbe felvettek közül. A lövésfélő vagy idegrendszeri gyengéset mutató kutyák aránya kicsi volt, mindössze 3%. Javasolta, hogy a tenyészkánok számára tegyék kötelezővé a csípőízületi diszplázia mentességet. A tavaszi és őszi tenyészvizsgák kapcsán is volt több javaslata, hangsúlyozta, hogy a bíróképzés szerepét abban, hogy egységesen értékeljék a teljesítményt.

Schmutz és Schmutz (1998) egy észak-amerikai vadászkutyás egyesület (NAVHDA) képességvizsga adatai alapján számolt öröklődhetőségi értékeket, a szülők és utódjaik eredményei alapján. A vizsgálatban a német vizslafajták képviselői szerepeltek, köztük 80 rövidszőrű német vizsla és 99 drótszőrű német vizsla. A következő h^2 értékeket határozták meg. Orrjóság: rövidszőrű 0,35, drótszőrű 0,32. Keresési stílus: rövidszőrű 0,48, drótszőrű 0,31. Vízi munka: rövidszőrű 0,13, drótszőrű 0,32. Vadmegállás: rövidszőrű 0,25, drótszőrű 0,13. Vonszalékmunka: rövidszőrű 0,48, drótszőrű 0,14. Munkakedv: rövidszőrű 0,31, drótszőrű 0,14. Együttműködés a vezetővel: rövidszőrű 0,22, drótszőrű 0,34. Súlyozott összpontszám: rövidszőrű 0,35, drótszőrű 0,27. A keresési stílus és a vonszalékmunka, csapakövetési hajlam adataik alapján rövidszőrű német vizslában jól öröklődik.

Brenoe és mtsai (2002) az apróvad lövés előtti munkát reprezentáló field trial jellegű vizsgák norvég szisztémája alapján meghatározott hét tulajdonság öröklődhetőségi értékeit számították ki a szakdolgozat témáját adó két német vizsla fajtában. A field trialokon ott nyírfajdot keresnek a kutyák, a tanulmány alapját adó vizsgarendszert 1995-ben vezették be. 1996-1999 közötti vizsgák eredményeit értékelték, az egyes értékmérőkre rövidszőrű német vizslában 2314-2605 adatuk volt 175 kantól és 220 szukától, drótszőrű német vizslában

1622-1904 versenyeredmény alapján dolgoztak, ami 155 kan és 188 szuka teljesítményét jelentette. A következő h^2 értékeket kapták. Munkakedv: rövidszőrű 0,28, drótszőrű 0,17. Tempó: rövidszőrű 0,26, drótszőrű 0,18. Keresési stílus: rövidszőrű 0,26, drótszőrű 0,16. Keresési távolság/függetlenség: rövidszőrű 0,14, drótszőrű 0,21. Keresési mélység: rövidszőrű 0,25, drótszőrű 0,17. Mezei munka minősége: rövidszőrű 0,25, drótszőrű 0,18. Együttműködés a vezetővel: rövidszőrű 0,21, drótszőrű 0,10. Madártalálási index: rövidszőrű 0,04, drótszőrű 0,05. Vagyis az öröklődhetőségi értékek nagyobbak a rövidszőrű német vizslában, mint a drótszőrűben, általánosságban mérsékeltek, de a pontozással értékelt tulajdonságok szintjének megfelelőek. A környezeti varianciához a területen lévő nyírfajok száma mellett a kutyavezetők járulhatnak leginkább hozzá.

Borodai és Titenko (2013) a 1,5 év alatti német vizslák részére a standardadó országban rendezett, derby nevű tavaszi képességvizsga szabályzatát és eredményeit vizsgálták, és javasolták hasonló vizsga kötelező bevezetését Ukrajnában a rövidszőrű német vizslák tenyésztésében.

Lengyelországban a 2007-2015 között rendezett fiatal vadászkutya vizsgákon (képességvizsgákon) 26 fajtába tartozó 2107 kutya vett részt. A legnépesebb fajta a rövidszőrű német vizsla, 464 egyeddel, a drótszőrű német vizsla a 4. az egyedszám alapján, az ír szetterek, a weimári vizslák, és a gordon szetterek után. A fajta a vizsgaeredményekre szignifikáns hatással bírt. A legnagyobb összpontszámot a rövidszőrű német vizslák (87,74 pont), a második legmagasabbat a drótszőrű német vizslák (86,78 pont) érték el. A szerzők hangsúlyozzák, hogy ez a két fajta igen kedvelt vadászkutya Lengyelországban a kivételes vadászati kedvük, légszimatuk, valamint kiegyensúlyozott temperamentumuk miatt (*Bednarek és Slavinska, 2019*).

2.6. A német vizslák vizsgarendszere és azok értékelési szempontjai

A vadászkutyáink munkateljesítményének felméréséhez számos hazai és nemzetközi munkavizsga és verseny áll rendelkezésre, amelyekben nem csak az adott egyed vadászati munkáját lehet felmérni, de az egyedek között versenyt is lehet teremteni, ami végső soron pozitív hatással van a fajtára. A versenyeken és vizsgákon kiszűrésre kerülnek a munkára alkalmatlan egyedek illetve, a kitűnően helytálló kutyák kívánatosabbak lesznek a tovább tenyésztés szempontjából, illetve a kölykeik kelendőbbek lesznek kölyökvásárlás előtt álló vadászok számára.

Speciális a drótszőrű német vizslák számára a német fajtaklub Hegewald néven rendez évenként tenyészszelemlét, vagyis küllemi bírálatot és vadászati vizsgát. 1975-ig valamennyi durva szőrű minden német vizsla részt vehetett ezen a rendezvényen, azóta viszont már csak azok a drótszőrű német vizslák, amelyeket helyi vagy nemzeti fajtaklubok beneveznek és a tenyésztető minősítést már megszerezték. 1979-től képességvizsga, vízi munka és küllemi bírálat van a rendezvényen, mára ezek kiegészültek a dúvaddal szembeni viselkedés vizsgálatával, a meleg nyúl nyom követéssel. A nevezett kutyáknak csípőízületi diszplázia szűrővizsgálattal kell rendelkezniük. A német vizsla tenyészértékét a vadászati használhatóság és a küllem alapján határozzák itt meg a fajtagazda ország szabályzata alapján. 2002 óta a küllemi bírálati eredmények is beleszámítanak a kutyák rangsorolásába. A rendezvény végén bemutatják az eredményes kutyákat és tenyészteket. Magyar tulajdonú drótszőrű német vizsla 2007-ben vett részt először ezen a rendezvényen, Szentkútparti Jágó Astor, 210,5 pontot ért el (*Eppel, 2007*).

2011-ben közel 200 kutya vett részt az Ausztriában tartott, három napos rendezvényen, 165 tett sikeres vizsgát. Egy magyar tulajdonú kutya, Kapuvári Vadász Asztor is sikeres vizsgát tett, sőt, 234 ponttal a 21. helyezést érte el a versenyvizsgán. *Balázs (2011)* a rendezvény beszámolójában úgy véli, hogy a jó vizslavezető is szükséges ahhoz, hogy a kutya sikeres legyen.

Az alábbiakban azt a hazai három legfontosabb vizsgát mutatom be, amelyek adatait feldolgoztam. Ezek a következők: a képességvizsga német vizslafajták és olaszvizslák részére (KV), vizslák, retrieverek, fürjész- és kajtatóebek vadászati alkalmassági vizsgája (VAV), illetve az őszi tenyészvizsga vizslafajták részére (ÖTV).

Az Országos Magyar Vadászakamara megyei szervezetei által rendezett VAV vizsgák a kutyát nem tenyésztő vadász számára is fontosak, mivel kizárólag ezen jogosítvány (*9. Melléklet 2. kép*) birtokában vehet részt hivatalosan kutyájával társasvadászaton. A hazai kynológiai csúcsszervezet, a MEOESZ szabályzata alapján a fajtaklub által szervezett KV és ÖTV inkább tenyészteési célokat szolgál, segítségükkel felmérhetjük a vizsláink vadászatra való alkalmasságát. A Német Vizsla Klub szabályzata alapján a tenyészteésbevitelhez az ÖTV sikeres teljesítése is szükséges, a vizsla 3 éves koráig.

A Vadászkutya magazin megjelenése alatt gyakran adott hír a német vizslák részére a hazai fajtagazdoló egyesület által rendezett vizsgákról. 2010. augusztusában Chernelházaadományán 12 kutyát neveztek a Német Vizsla Klub szervezésében rendezett

ÖTV-re (Bátori és Babicky, 2010), míg vízi-mezei versenyre 14 német vizslát, az utóbbit 6 kutya teljesítette sikeresen. 2011 áprilisában Baján több, mint 40 német vizsla jelent meg tenyészszelemlén és képeességvizsgán, de közülük 11 vizsgálzó weimári vizsla fajtában tartozott. (Bajorhegyi, 2011) 2011 októberében Babatpusztán egy ÖTV vizsgán 20 kutya vett rész, rövidszőrű és drótszőrű német vizslák, valamint weimári vizslák (Babicky, 2011).

2.6.1. Vadászati Alkalmassági Vizsga (VAV)

Vadászkutyák esetében nem lehet elégszer hangsúlyozni a használhatóság fontos szerepét és annak biztosítékát. Ez a biztosíték véleményem szerint leginkább a VAV vizsgák rendszerében bontakozik ki. A Vadászati Alkalmassági Vizsga, mint azt a neve is jól mutatja a vadászatokon való használhatóságot hivatott elbírálni. Az egyes VAV vizsgatípusok az adott fajtához, fajtacsoporthoz alkalmazkodva, a vadászati módoknak megfelelően kerültek kialakításra. Ezek során meggyőződhetünk arról, hogy kedvencünk valamennyi imitált vadászati szituációban megállja-e a helyét, vagy esetleg még melyik feladatokat kell vele alaposabban megismertetni. Sokszor egy valódi vadászaton nem is derül fény valamennyi alapelvárás igazolására. Ha mindezekre léteznek kidolgozott feladatsorok, ahol vizsgálható, megmérhető egy kutya vadászati alkalmassága, akkor már csak használni kell azokat. Ez egyrészt jogszabályi kötelezettségünk, másrészt jól felfogott érdeke kutyával és kutya nélkül vadászóknak egyaránt (OMVK, 2011).

A vadászati alkalmassági vizsgákat az Országos Magyar Vadászkamara 2002 óta szervez és az évek folyamán a vizsgára felvezetett vadászkutyák száma, kis hullámmal ugyan, de folyamatosan emelkedik. A VAV vizsgákban belül is a legnépszerűbb vizsga az apróvadás VAV vizsga, azaz a „vizslák, retrieverek, fűrjész-és kajtatóebek vadászati alkalmassági vizsgája” (Botta, 2024).

Vizsgafeladatok (9. Melléklet 1. kép):

1. Viselkedés lőálláson
2. Láb mellett követés vonalhajtásban
3. Behívás, visszahívás, megállíthatóság
4. Viselkedés lövésre
5. Viselkedés vadkeléskor
6. Keresés vadászatban

7. Együttműködés a vezetővel, irányíthatóság
8. Vad jelzése, utánhúzás
9. Sebzett vad megkeresése csapán
10. Lőtt vad megkeresése légszimattal
11. Lőtt vízivad elhozása mély vízből (*OMVK, 2011*)

2.6.2. Képességvizsga német vizslafajták és olasz vizslák részére (KV)

Képességvizsgára olyan vizsla nevezhető, amelyik a vizsga napján legalább a 9 hónapos kort betöltötte. A 17 hónapnál idősebb korban vizsgázó kutyák esetében a vizsgaeredmény rögzítésekor "B" megkülönböztető jelzést kell alkalmazni. A vizsga célja a fiatal vizsla örökölt adottságainak vizsgálata, amelyek nagy valószínűséggel öröklődnek és megmutatják a szülők örökítő képességét is. A rendezéséhez olyan területet kell biztosítani, amelyen a vizslák mezei munkája elbírálható és ehhez megvan a szükséges mennyiségű természetes, vagy mesterségesen kihelyezett szárnyas vad. Mesterségesen kihelyezett vadként fácán, fogoly és fűj egyaránt használható (*http3*).

A vizsga során pontozott értékmérők (*9. Melléklet 3. kép*):

1. Orrjóság
2. Keresési mód
3. Gyorsaság
4. A vad jelzése, utánhúzás
5. Vadmegállás
6. Kitartás
7. Engedelmesség
8. Viselkedés lövésre

2.6.3. Őszi Tenyésztésvizsga vizslafajták részére (ÖTV)

Az őszi tenyésztésvizsgákon főleg kontinentális vizslák vesznek részt, és egyelőre csak a német vizslafajtáknál kötelező feltétele a tenyésztésbevitelnek. A vizsgatípus neve arra utal, hogy a nyár végétől rendezik, amikor a képesség- és alapvizsgák véget érnek. Az őszi tenyésztésvizsga a fiatal vizslák képességvizsgájának kiegészítésére, elmélyítésére szolgál. Figyelmet fordít a vadászatra való rátermettségre, a kutya örökletes tulajdonságaira. Az idegrendszeri szilárdságot a képességvizsgától eltérően nem csak mezei munkában, hanem a vízen is

vizsgálják. Mivel tenyésztésvény, a képzés hatásaitól elvonatkoztatva is próbálják a bírók a német vizsla örökletes vadászati tulajdonságait értékelni (*Babiczky, 2007*).

A vizsga rendezésének során törekedni kell arra, hogy szárnyas vadban és nyúlban gazdag terület és kellő nagyságú náddal benőtt vizes terület álljon rendelkezésre, amiben a vizsla úszni tud (*http4*).

A vizsga során értékelt feladatok (*9. Mellékletek 4. kép*):

1. Orrhasználat, orrjóság
2. Keresési mód
3. A vad jelzése, ráhúzás, utánhúzás
4. A vadmegállás
5. Viselkedés vadkelésre
6. Viselkedés lövésre
7. Engedelmesség mezőn, vezethetőség
8. Lőtt vad megkeresése légszimattal
9. Lőtt vad elhozás
10. Szárnyas vonszalék kidolgozása
11. Szárnyasvad elhozás
12. Nyúlvonszalék kidolgozása
13. Szőrmés vad elhozás
14. Kajtatás nádban, lőtt vízivad megkeresésével
15. Kajtatás élő kacsá után
16. Lőtt kacsá elhozása mély vízből
17. Irányíthatóság, engedelmesség (*http4*).

3. A vizsgálatok anyaga és módszerei

A szakdolgozatomat a drótszőrű német vizsla és a rövidszőrű német vizsla fajtákról állománylétszámára és vadászati teljesítményre vonatkozó adatok alapozták meg. Az adatokat különböző helyekről és különböző részletességgel tudtam beszerezni.

Az Országos Magyar Vadászkamara (OMVK) rendelkezésemre bocsátotta a VAV vizsgát tett kutyák létszámát évenkénti és vármegye alapú bontásban.. A kamara részéről szolgáltatott adatokat két részre tudtam bontottam. A 2002-től 2019-ig tartó időszakra vonatkozó adatok csak évenkénti összesítést mutatnak a VAV vizsgát tett kutyákról. A 2020-tól 2023-ig terjedő időszakra vonatkozó adatokat a VAV vizsgák válfajai, a vizsgát tett vadászkutya fajtái alapján, valamint vármegyénkénti bontásban is lehet elemezni.

A sikertelen vizsgákra vonatkozó és a vizsga sikerességét nem jelző adatokat a 2020-2023 közötti időszakból nem vettem bele a vizsgázott kutyákról szóló elemzésbe. Amelyik kutya sikertelen vizsgát tesz az valószínű, hogy egy későbbi VAV vizsgán ismét megjelenik és teljesíti azt, így pedig kétszer szerepelne a létszámadatok között.

A Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületeinek Szövetségétől (MEOESZ) a 2019 és 2023 között született származási lappal rendelkező drótszőrű német vizsla és rövidszőrű német vizsla kölyök számát kaptam meg évenkénti bontásban.

A Német Vizsla Klub Magyarország (NVK) pedig az általa rendezett munkavizsgákon és versenyeken megjelent drót- és rövidszőrű német vizslák számát küldte meg részemre évenkénti és vizsganemenkénti bontásban. A következő vizsgákat és versenyek létszámadatait kaptam meg: KV, ÖTV, MVV, Derby, VJP, HZP.

A Német Vizslások Egyesületétől (NVE), hasonló részletességgel és bontásban kaptam meg az adatokat, mint az előbb említett másik klubtól. Az adatok a következő vizsga és versenyekből tevődnek össze: KV, ÖTV, MVV, NVCS, BTR, HZP, NaturHun kupa.

Az adatokat a Microsoft Excel táblázatkezelő programba vittem be, itt kezeltem, értékeltem és hoztam létre a szükséges táblázatokat és diagrammokat is. Az adatok statisztikai vizsgálatát a Prism programmal végeztem.

4. Eredmények és értékelésük

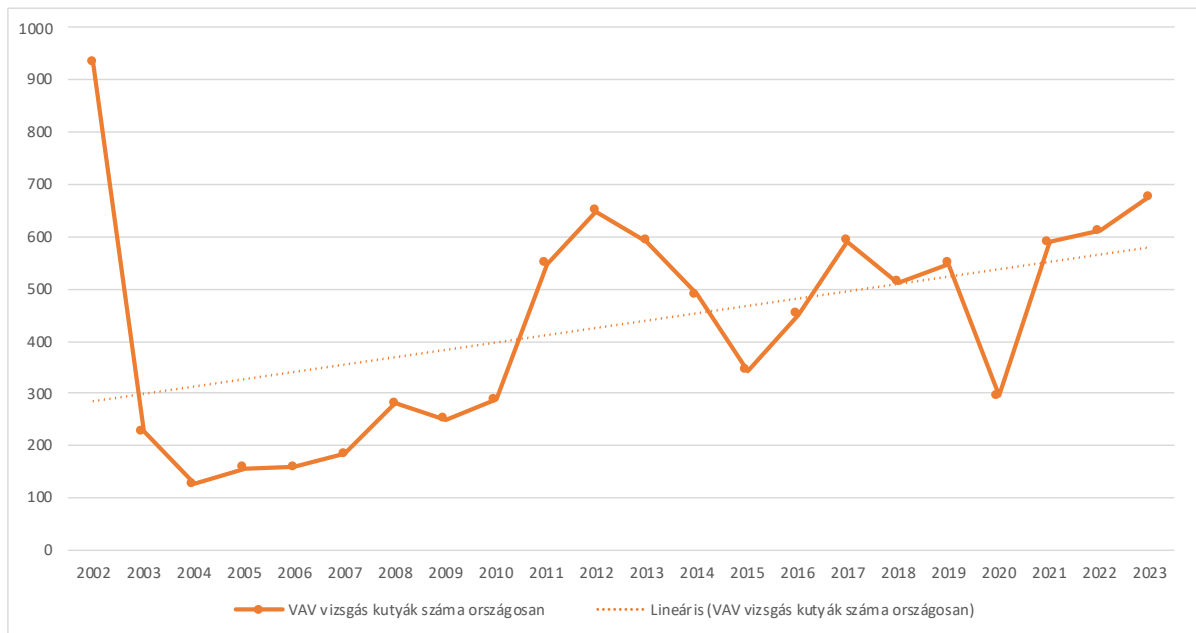
A vadászati alkalmassági vizsgákról pontos adatokat csak az elmúlt négy évről kaptam, így ezen értelmezem részletesebben. A 2020-nál régebbi adatsorok arra voltak alkalmasak, hogy állapotváltozásokat, tendenciákat írjak fel a segítségükkel.

A VAV vizsgák adatai alapján a vadászkutya használat hazai helyzetének értelmezéséhez meghatároztam, hogy milyen típusú vizsgákat és milyen fajta vadászkutyákkal tettek le, majd a rövid- és drótszőrű német vizslák arányát ehhez mérten állapítottam meg.

Az Országos Magyar Vadászkamara által hivatalosan megtartott VAV vizsgák a következők hét vizsgafajtára kategorizálódnak:

- Apróvadás VAV
- Kotorék VAV (műkotorék)
- Kotorék VAV (természetes kotorék)
- Magyar agár VAV
- Solymász VAV
- Utánkeresés VAV
- Vaddisznós VAV

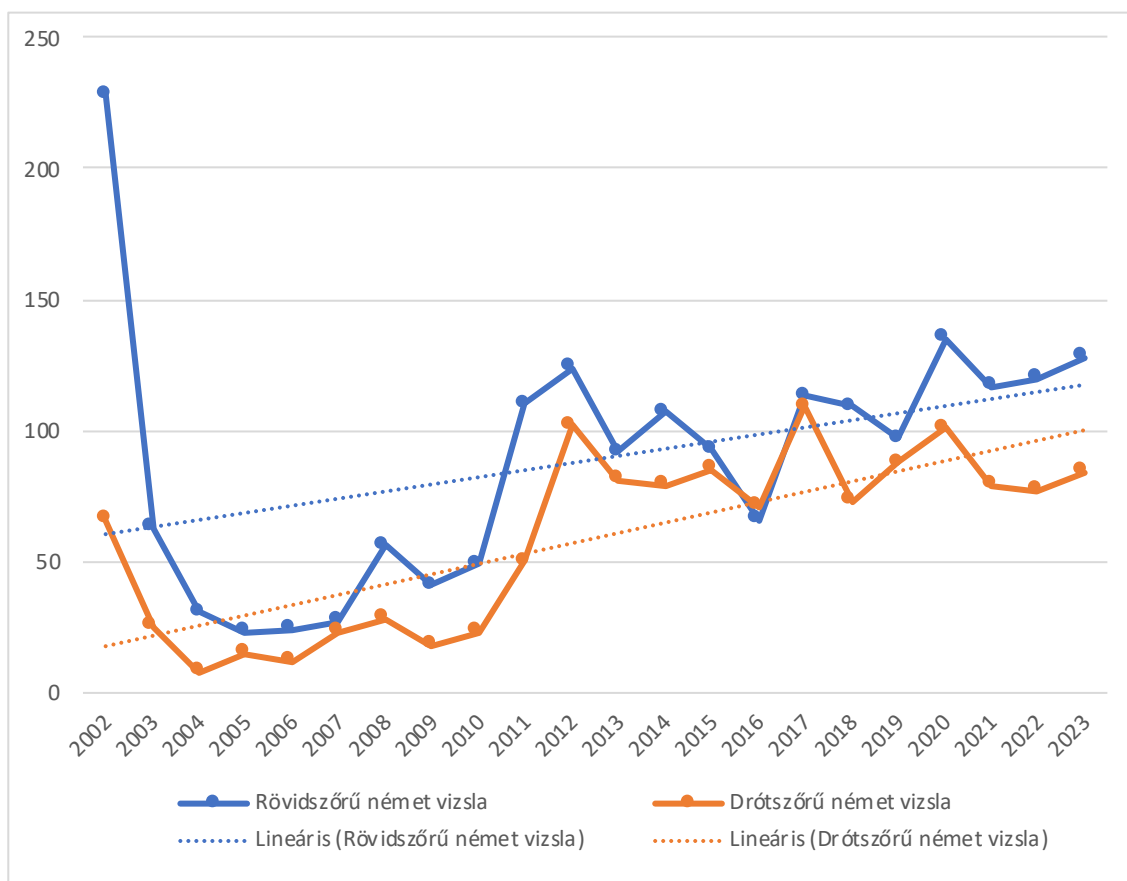
Az első kimutatásomat a nyers adatok alapján készítettem el, amely csak az évenként összesített VAV vizsgát tett vadászkutyák számát mutatja meg 2002-2023 között, de a vizsgatípusokra nem bontja. Ezt a *9. Mellékletek 1. táblázat* foglalja össze. A VAV vizsgát tett vadászkutyák számát idősoros ábrázolásban mutatja az **1. ábra**.

1. ábra. VAV vizsgát tett vadászkutyák száma évenkénti bontásban

2002-as évben kiugróan nagy a VAV vizsgát tett vadászkutyák száma (932 egyed), mivel ez az év volt mikor VAV vizsgáztatás rendszere bevezetésre került és ekkor az összes vadászatokon részt vevő kutyát levizsgáztatták az országban. A 2003-as évtől kezdődően már negyedére (227 egyed) esett vissza országos szinten az évente vizsgáztatott kutyák száma. A vonaldiagramra trendvonalat illesztve látszik, hogy ugyan kisebb-nagyobb hullámzásokkal, de az évente VAV vizsgát tett kutyák száma a közelmúltban folyamatosan emelkedett, és 2023-ra elérte a 676 egyedet. A 2020. évben a járványügyi korlátozások a vadászkutya vizsgákat is érintették.

A **2. ábrán** a VAV vizsgát tett rövidszőrű és drótszőrű német vizslák száma látható 2002-2023-ig. Lefutása nagymértékű hasonlóságot mutat az **1. ábráéval**. A vizsgák kezdő évéhez képest (2002) értelemszerűen jelentős visszaesés következik be később vizsgázott német vizslák számában, de ha trendvonalat illesztünk a vonaldiagrammra, akkor megfigyelhető, hogy az időintervallum egészében növekszik a VAV vizsgát letett egyedek száma. A 2016. év kivételével kevesebb a drótszőrű német vizsla vizsgázott, mint ahány rövidszőrű.

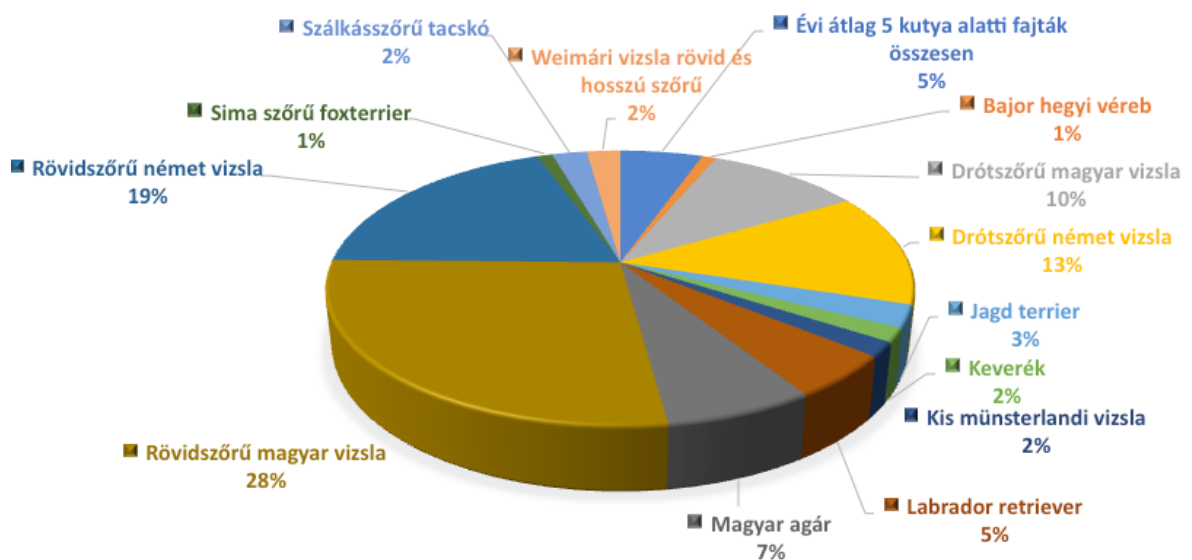
2. ábra. A VAV vizsgát tett rövidszőrű és drótszőrű német vizslák száma évenkénti bontásban

A VAV vizsgát tett német vizslák életkorának számításához a kutya születési éve és a vizsga dátuma állt rendelkezésemre. A leggyakoribb az volt, hogy német vizslák abban az évben tették le a vizsgát, amikor születtek (rövidszőrű $n=599$, drótszőrű $n=505$), ettől kicsivel maradt el azok gyakorisága, amelyek a vizsga előtti évben születtek (rövidszőrű $n=505$, drótszőrű $n=342$). Mindkét fajtánál fokozatosan csökken az idősebb korosztályokban vizsgázók gyakorisága, de 7 éves vizsla még tíz feletti egyedszámmal szerepel mindkét fajtából. Az adatsor alapján legidősebb vizsgázók mindkét fajtából 11 évesek. A rövidszőrű német vizslák ilyen pontossággal meghatározható átlagos életkora a VAV vizsga idején $1,6 \pm 1,7$ év. A drótszőrű német vizslák esetében $1,5 \pm 1,6$ év az átlag. A két fajta között Mann-Whitney teszt alapján nincs különbség ($p=0,3993$) életkorban a vizsga idején.

Mind a rövidszőrű, mind a drótszőrű VAV vizsgát tett német vizslák között kicsivel több a kan (1052 és 653 egyed, az előbbi sorrendben), mint a szuka (653 és 575 egyed). A kanok átlagéletkora $1,5 \pm 1,8$ év, míg a szukáké $1,6 \pm 1,7$ év, a kanok valamivel tehát fiatalabb életkorban teljesítették a vizsgát, de ez az eltérés éppen a szignifikanciaszint felett marad ($p=0,0659$).

Az utóbbi négy évről (2020-2023), részletesebb adatok álltak rendelkezésemre. VAV vizsgákon ezen időszakban összesen 37 különböző fajta egyedei és keverékek jelentek meg (9. Mellékletek 2. táblázat). A 4 év alatt összesen 2360 kutya tett sikeres VAV vizsgát valamilyen vadászati módból.

Azt, hogy a 37 fajta és a keverék kutyák milyen arányban járulnak hozzá a teljes VAV vizsgát tett állományhoz a 3. ábra szemlélteti. Azokat a fajtákat, amelyekből a vizsgázók száma nem érte el átlagosan az évi 5 egyedet, azaz 4 év alatt összesen a 20 kutyát az ábrán összevontam. Összesen 12 fajta és keverékek teszik ki a diagramm 95%-át a maradék 5%-ban további 25 fajta található.

3. ábra. A 2020-2023 között VAV vizsgát tett kutyák megoszlása fajtánként

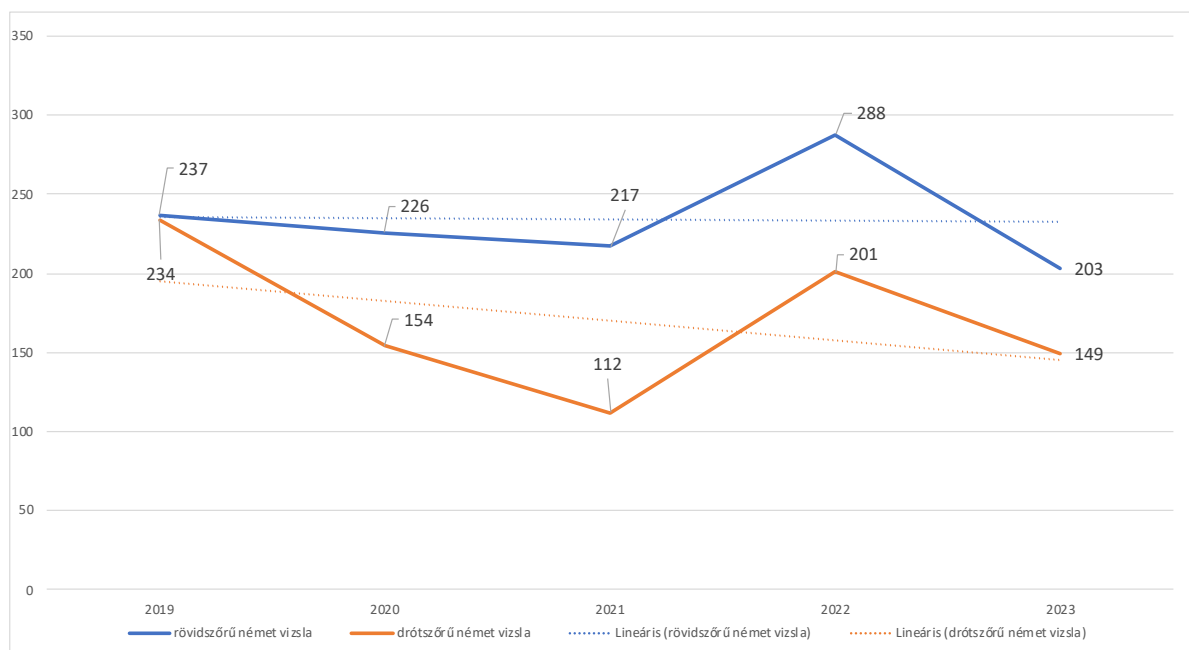
A vadászati alkalmassági vizsgákon részt vett 37 kutyafajtából 17 tartozott az FCI VII. fajtacsoportjába, a vizslák és szetterek közé. Ezt a 9. Mellékletek 2. táblázat zöld színnel kiemelt sorai szemléltetik. Összesen 1787 db kutya képviseltette magát a vizslák és szetterek fajtacsoportjából, ami 75,72%-a a teljes vizsgára felvezetett állománynak.

A VAV vizsgatípusok a vadászati módoknak felelnek meg. A hét különböző VAV vizsgatípusból négyre alkalmasak a vizsla fajták. A további három vadászati módban - természetes kotorék, műkotorék és agarászat - vizslák nem vesznek részt. Az első kettőre a túl nagy testméretük miatt nem alkalmasak, az utolsó vadászati mód pedig speciálisan csak a magyar agárra alkalmazható. A *9. Mellékletek 3. táblázat* ez alapján rendszerezi a sikeres vizsgát tett fajtákat. Kék, illetve sárga színnel emeltem ki a drót- illetve a rövidszőrű német vizslát, amelyek révén a német vizslák mind a négy vadászati módban szereztek jogosultságot.

A drótszőrű német vizsla és rövidszőrű német vizsla egyedszámát és százalékos arányát a teljes VAV vizsgát tett állományban a *9. Mellékletek 4. táblázat* mutatja. A rövidszőrű német vizsla és a drótszőrű német vizsla fajták együttesen 768 vizsgázott kutyát jelentenek, ami a teljes VAV-os állomány közel 1/3-a (32,54%). A drót- és rövidszőrű német vizsla együtt a VII. fajtacsoport kutyáinak közel felét, azaz 43%-át adja.

Az OMVK adataiban szerepelnek származási lappal és származási lap nélküli egyedek is – a nyilvántartásban biztosan el nem különíthető módon – a MEOESZ, a NVK és a NVE viszont kizárólag a származási lappal rendelkező kutyákról szolgáltatott adatot.

A 2019 és 2023 között született és a Magyar Ebtörzskönyvbe regisztrált drót- és rövidszőrű német vizsla kölykök számát a MEOESZ-től kaptam meg (*9. Mellékletek 5. táblázat*). A *4. ábra* mutatja a vizsgált időszakban regisztrált kölyökszámot, és egyben a két fajta arányát. Látható, hogy a két fajta évenkénti állománylétszámának változása nagyjából hasonló, és rövidszőrű német vizslából minden évben valamivel több kölyököt törzskönyveztek, mint drótszőrű német vizslából. Átlagosan évente 234 rövidszőrű német vizsla és 170 drótszőrű német vizsla kölyök került be a magyar törzskönyvi nyilvántartásba a vizsgált időszakban.

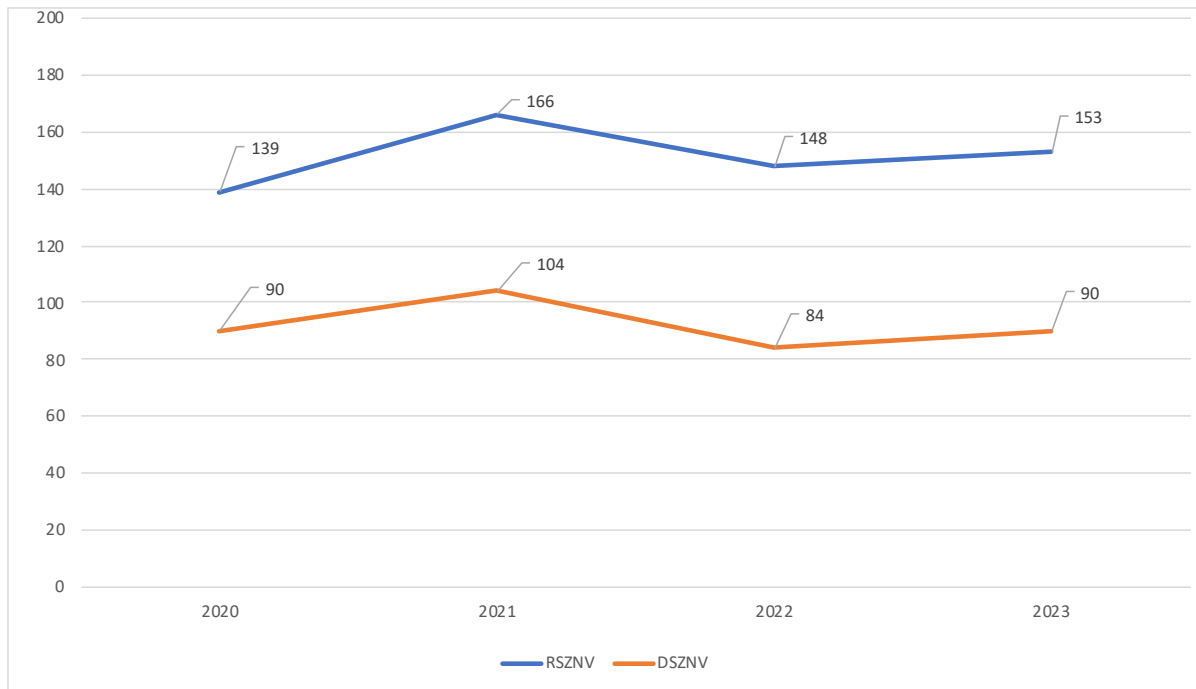
4. ábra. A MEOESZ által regisztrált rövid- és drótszőrű német vizslák száma évenként

Az NVK és a NVE által kapott adatok az utóbbi 4 évre vonatkoznak (2020-2023), ezért a MEOESZ-től az ezt egyvel megelőző év törzskönyvezési adatait is elkértem, hiszen az a kutya, amelyik 2019-ben született már részt vehetett valamilyen vizsgán 2020-ban.

Az NVK és NVE által szervezett vadászvizsgákon és versenyeken megjelent rövid- és drótszőrű német vizslák összlétszámát a 9. Mellékletek 6. táblázat mutatja. A négy év alatt összesen 974 db származási lappal rendelkező egyed jelent meg a dolgozatom témájául választott fajtákból, ebből 606 rövidszőrű német vizsla és 368 drótszőrű német vizsla. Ez átlagosan évi $151,5 \pm 11,21$ rövidszőrű német vizslát és $92,0 \pm 8,49$ drótszőrű német vizslát jelent, vagyis a vizsgázók kutyák számában az évek között nincs nagy különbség.

Ugyanakkor az összesítés nem feltétlenül feleltethető meg az egyedszámnak, mivel egy adott kutya több vizsgán is részt vehetett az adott évben vagy a vizsgált időszakban. A képességvizsga előfeltétele az ÖTV-nek, így az ÖTV-n szereplő kutyák valamikor már azt is letették. A tenyésztésbevitelhez az ÖTV is előírás, de nem minden német vizslának sikerül eddig eljutnia. Azonban vannak kutyák, amelyek a legmagasabb szintű mindenés vizsla vizsgát is teljesítik egy négy éves időintervallumon belül. Másrészt a klubok nyilvántartása a magasabb szintű vizsgák és a versenyek esetében nem tartalmazza az összes, ilyen szintű

vadászati megmérettetésen szereplő német vizslát, mivel ilyeneken más vizslás, vadászkutyás egyesületek rendezvényen is részt vehetnek rövid- és drótszőrű német vizslák.

5. ábra. A NVK és NVE által szervezett vizsgákon és versenyeken megjelent rövid- és drótszőrű német vizslák száma 2020-2023

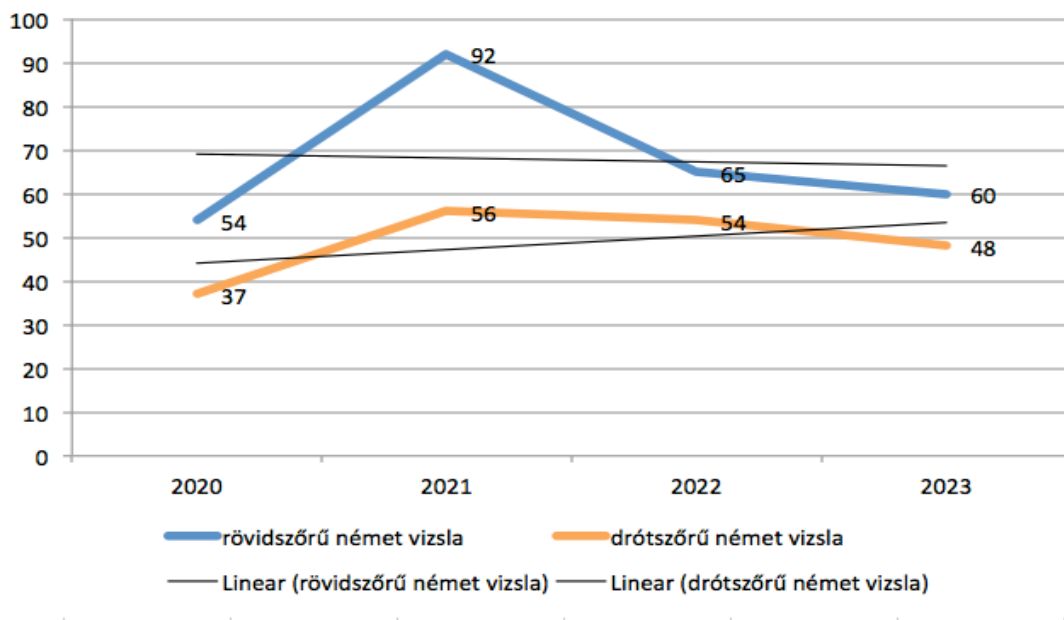
Az 5. ábra mutatja, hogy a két fajta egymáshoz viszonyított aránya a vizsgákon és a versenyeken való részvétel alapján hasonló a regisztrációs adatok alapján meghatározottnak. A 4. és 5. ábrákat összehasonlítva látható, hogy a regisztrált kölykök száma és a vizsgákon megjelent kutyák száma valóban egy év csúszással követi egymást. 2021-ben kevesebb kutya született mindkét fajtából, mint 2020-ban, így 2022-ben kevesebb kutya jelent meg a munkavizsgákon mint 2021-ben. Ugyan ez igaz arra is, hogy 2022-ben több kutya született mint 2021-ben ezért 2023-ban több kutya jelent meg a vizsgákon mint 2022-ben. Ez összhangban áll azzal, hogy a képességvizsgákon – amelyek a leggyakoribb vizsgatípus – az előző évben született kutyák vesznek részt. A vadászatra és továbbtenyésztésre szánt rövid- és drótszőrű német vizslák arányában a teljes regisztrált egyedszámon belül nem történt lényeges változás a közelmúltban.

Egy ponton van eltérés a két ábra között: 2019-ben kevesebb kutya születik mint 2020-ban, azonban 2021-ben több kutya jelenik meg a vizsgákon mint 2020-ban. Ez valószínűleg COVID-19 járvány miatti korlátozásokkal magyarázható, ami miatt 2020-ban kevesebb vizsgát lehetett megrendezni. 2021-ben járvány helyzet normalizálódott és ismét több

vizsgát, versenyt tudtak szervezni az klubok, valamint azokon a korábban született, de vizsgalehetőséget nem kapó kutyákkal is megjelentek.

Vizsgatípusonként a 9. Mellékletek 7. táblázat mutatja a rövid- és drótszőrű német vizslák számát. Ki kell emelni, hogy erdei munkát és dűvad elhozás feladatot is tartalmazó minden vizsla vizsgát is tett 33 rövidszőrű és 15 drótszőrű német vizsla a négy év adatai alapján. A nagyvad utánkeresés legmagasabb szintű vizsgáját, a nehezített vércsapát a klubok szervezésében 3 rövid- és 2 drótszőrű német vizsla teljesítette. Az ezeket teljesítő német vizslák száma nagyobb is lehet, mivel ezek a nincsenek a fajtagondozó egyesülethez kötve, ezért más vadászklubok szervezeteknél további német vizslák is vizsgázhattak ebben az időszakban. Ezek is bizonyítják a VAV adatok mellett, hogy a német vizslák minden vadászklubok jelenleg is hazánkban.

A többi, speciális vizsgán a rendezvények száma is kevés volt. A VJP és HZP német rendszerű tenyészvizsgák, a VJP-t tavasszal, a HZP-t ősszel rendezik. A BTR is német mintára, a fajtaklub által szervezett, a feltétlen elhozásokra épülő vizsgatípus.

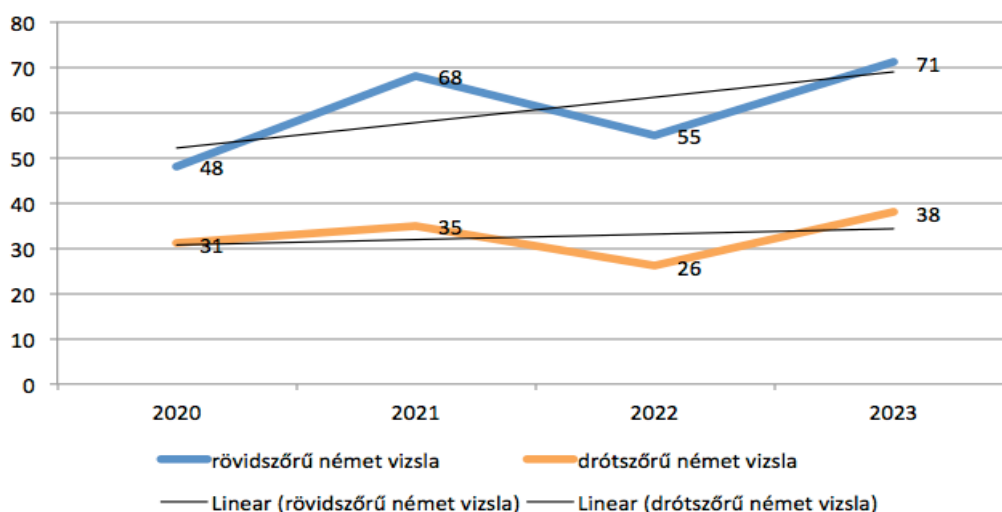
6. ábra. Képességvizsgát teljesített rövid- és drótszőrű német vizslák száma

A képességvizsgát teljesítő német vizslák számában (6. ábra) is látszik a járványügyi zárlat hatása. Az utolsó két év meglepő módon nem az előző, hanem az azonos évi törzskönyvi regisztrációs adatokkal mutat hasonlóságot.

Az ÖTV-t teljesítő német vizslák száma (7. ábra) a VAV vizsgákéval megegyező emelkedő tendenciát mutat. A két fajta magyarországi egyedszáma közötti különbséget mindkét vizsgatípus tükrözi.

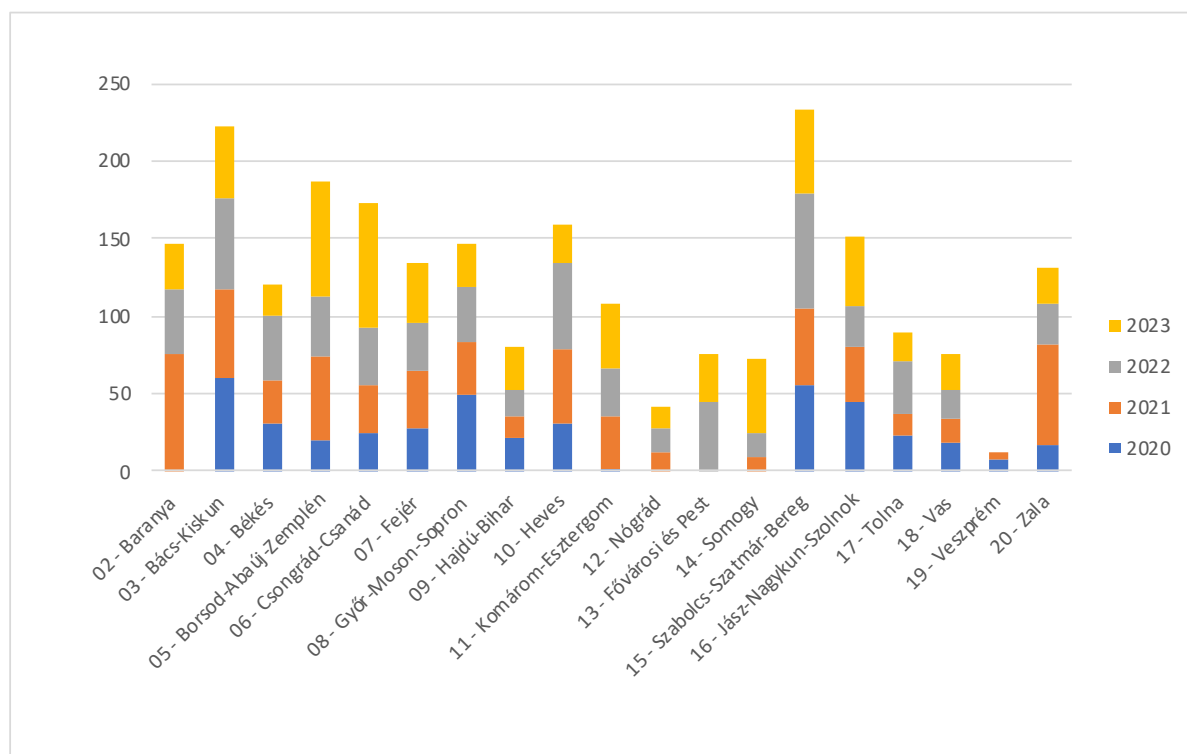
Nincs szignifikáns korreláció aközött, hogy az adott naptári évben hány kölyköt vettek törzskönyvi nyilvántartásba a két fajtából és hány képességvizsgázott ($r=0,5389$, $p=0,1769$), vagy ÖTV-zett ugyanabban az évben ($r=0,5714$, $p=0,1511$). Közel szignifikáns ($p=0,0519$) az adott évben képességvizsgázott és ÖTV-zett német vizslák kapcsolata, Spearman $r=0,7186$, a vizsgák száma két vizsgatípusban szoros pozitív összefüggést mutat.

A gyakorlati tapasztalat alapján legáltalánosabb helyzet, miszerint az előző évben született vizslák vesznek részt a képességvizsgán, és az azt követő évben teljesítik az ÖTV-t a kluboktól és a MEOESZ-től kapott létszámadataim összefüggésvizsgálata nem támasztotta alá. Az egyvel korábbi évi regisztrációs egyedszám és a képességvizsgázók száma között gyenge negatív az összefüggés ($r=-0,2319$), de nem szignifikáns ($p=0,6722$). A két évvel korábban regisztráltak és az ÖTV-t teljesítő vizslák száma között gyenge pozitív ($0,3143$), de szintén nem igazolt ($p=0,5639$) a kapcsolat.

7. ábra. Őszi tenyészvizsgát teljesítő rövid- és drótszőrű német vizslák száma

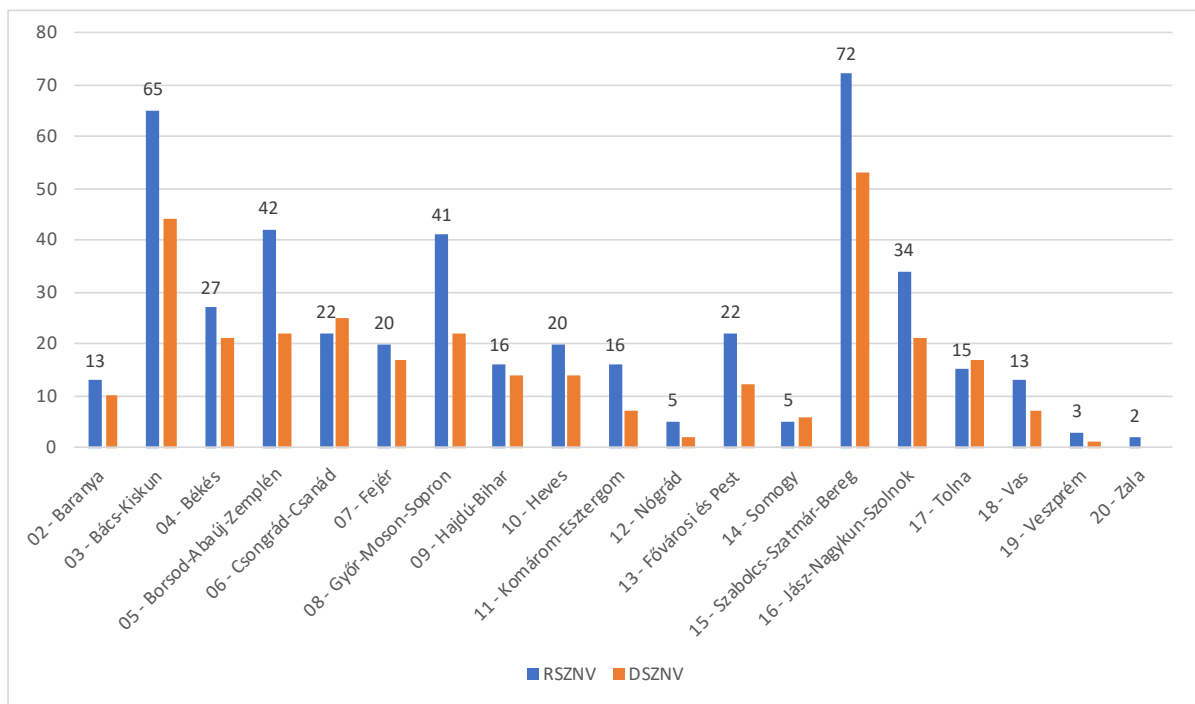
A VAV vizsga adatok az elmúlt 4 évre vonatkozóan nem csak országos szinten, hanem vármegyére lebontva is megkaptam, így megvizsgáltam, hogy az egyes vármegyékben hány vadászkutyát vizsgáztattak, valamint azt, hogy mekkora hányadban szerepeltek német vizslák köztük.

8. ábra. A VAV vizsgázott kutyák vármegyénként, 2020-2023

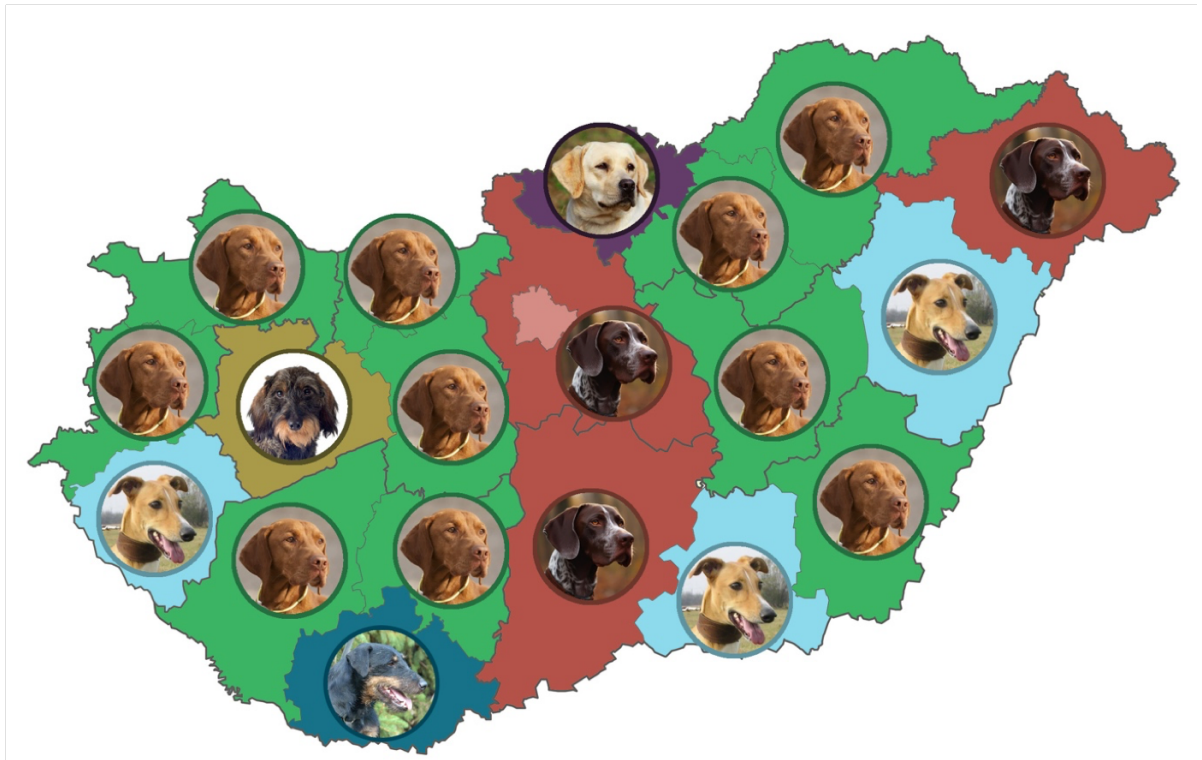
A 9. Melléklet 8. táblázat összesíti és a 8. ábra szemlélteti vármegyénként az összes VAV vizsgát tett vadászkutyát 2020 és 2023 közötti időszakban. A legtöbb vadászkutyát a Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Vadászkamara vizsgáztatta az elmúlt 4 év alapján (összesen 234 egyed), a legkevesebbet pedig Veszprém Vármegyei Vadászkamara, 12 kutyát.

A rövid- és drótszőrű német vizslák vizsgázott egyedeinek számát vármegyénként a 9. ábra mutatja. A 8. és 9. ábra arányaiban ugyanúgy nagymértékű hasonlóságot mutat, mint az 1. és 2. ábra.

9. ábra. A VAV vizsgát tett rövidszőrű német vizslák és drótszőrű német vizslák száma vármegyéenként, 2020-2023

A 10. ábra mutatja, hogy melyik vadászkutya fajtából vizsgáztatnak a legtöbbet az adott vármegyében, azaz regionálisan melyik a legnépszerűbb használati vadászkutya fajta az elmúlt 4 év adatai alapján. A 19 vármegyéből 10-ben a rövidszőrű magyar vizsla a legtöbbet vizsgáztatott kutyafajta, de Pest, Bács-Kiskun és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében a rövidszőrű német vizsla. Vagyis a vizsgák száma alapján az első két helyen álló vármegyében (Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács-Kiskun, 8. ábra) a rövidszőrű német vizsla a legnépszerűbb vadászkutya fajta.

10. ábra. Az egyes vármegyék vadászkutya fajta preferenciái a 2020-2023 időszak VAV vizsga adatai alapján

5. Következtetések és javaslatok

A magyar vadászkutya társadalom legnagyobb arányban a kontinentális vizslát preferálja, vagyis a vizslával történő vadászatot. Ezt bizonyítja, hogy a 2020 és 2023 között VAV vizsgát tett vadászutya 75,68%-a a VII. fajtacsoportba tartozik. Az, hogy VAV vizsgát tett a drót- és rövidszőrű német vizslák együtt a vizsgált időszakban a VII. fajtacsoport 43%-át teszik ki alátámasztja a fajták népszerűségét és gyakorlati jelentőségét a magyar vadásztársadalomban.

Elmondható továbbá, hogy ez a két német vizsla fajta a legszélesebb körben használható vadászutya, mivel az elmúlt 4 év VAV vizsga adatai alapján a hétféle VAV vizsgából mindösszesen csak ezek képviselőinek sikerült négy különböző típusú vadászati alkalmassági vizsgát letenniük. A két fajta sokoldalú használhatósága kedveltségük egyik oka is lehet.

A rövid- és drótszőrű német vizslák ugyan országos viszonylatban nem népszerűbbek, mint a rövid- és drótszőrű magyar vizslák, de ha megnézzük azt, hogy az országban VAV vizsgáztató vármegyékből melyek állnak a vizsgázott utya száma alapján az első három helyen, akkor azt láthatjuk, hogy az első két helyen álló vármegyékben (Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács Kiskun) a leggyakoribb fajta a rövidszőrű német vizsla és csak a 3. helyen álló vármegyében (Borsod-Abaúj-Zemplén) jelenik meg először a rövidszőrű magyar vizsla a legtöbbet vizsgáztatott fajtaként. Így, ha országos átlagban nem is, de lokálisan néhány helyen a rövidszőrű német vizsla népszerűsége felülmúlja a rövidszőrű magyar vizsla népszerűségét.

Ha a két fajta arányát vizsgáljuk - mind országos és vármegyei szinten, mind VAV vizsgáknál, mind az egyéb vizsgák és versenyek szintjén – látható, hogy több rövidszőrű német vizslát használnak a vadászutya vadászaink, mint ahány drótszőrű német vizslát. Ez összhangban áll a regisztrált kölyök száma közötti különbséggel is. Ezt gyakorlati tapasztalatimból merítkezve két okkal tudom magyarázni. Az egyik, hogy drótos típusú szőr több ápolást igényel és a vadászatok során is sokkal könnyebben szedi össze a különféle gyomnövények ragadós terméseit, mint a rövidszőrű német vizsláé, vagyis a kényelem az utóbbi fajta mellett szól. A másik ok pedig, hogy az évről évre egyre melegebb időjárás, ami

egy nyár végi őszi eleji galamb vagy kacsavadászatnál kedvezőbb a rövidszőrű német vizslának, mint a drótszőrűeknek, mert az utóbbiak sokkal hamarabb kifulladásra kerülnek a melegebb időjárásban vastagabb és hosszabb szőrzetük miatt.

Meglátásom szerint a hazai vadászkutya vizsgáztatási és verseny rendszerek jól működnek. Habár a hazai vadászkutyás életet tovább lehetne erősíteni, hogy még több vadász alkalmazzon vadászkutyát, de azt tapasztalom hogy az elmúlt években az OMVK és a fajtagondozó klubok közös munkával igyekeznek minél inkább megkedveltetni a kutyás vadászatot és megismertetni az idehaza elérhető vadászkutya fajtákat a hazai vadászokkal.

Személyes tapasztalataim alapján még mindig kevés a jól képzett és vizsgáztatott vadászkutya a vadászatainkon idehaza. A számok tükrében az OMVK és fajtagondozó klubok érdemei vitathatatlanok a vadászkutyák számának folyamatos növekedésében és ezt a színvonalú munkát folytatva remélem, hogy a magyar vadászkutyás társadalom eljut arra szintre, hogy a vadásztársaságoknak ne kelljen vadászkutyás szakembert felfogadniuk a vadászataikra, hanem a vadásztársaság tagjai között már jelen lesznek a kutyavezetők és kutyáik.

6. Összefoglalás

A dolgozatomban a vadászkutyák számára kötelező vizsgák alapján alkottam átfogó képet a magyar vadászkutyás társadalomról - arról, hogy mekkora a hazai vadászkutyás állomány, milyen kutyafajtáktól és vadászati módokból áll össze - a középpontban azzal, hogy mekkora részét teszik ki a drót- és rövidszőrű német vizslák. Vizsgáltam a két német vizsla fajta hasznosítási módjait, képzettségi szintjét és területi eloszlását, valamint összevettem a törzskönyvi regisztrációban szereplő és a teljesítményellenőrzési rendszerben megjelenő egyedek számát.

A vizslával történő vadászat hazánkban a legmaghatározóbb, az elmúlt négy év adatai alapján a VAV vizsgát tett állományunk 3/4-ét az FCI VII. fajtacsoportba tartozó kutyafajták tették ki. Ennek a fajtacsoportnak pedig a közel felét a drót- és rövidszőrű német vizslák alkották. A német vizslák alkalmazásukat tekintve a 7 különböző vadászati módot jelentő VAV vizsgából négyfelét – mindazokat, amire a vizslák alkalmazhatók - képesek voltak sikeresen teljesíteni, valamint az FCI vizsgarendszerben a legösszetettebb mindenés vizsla vizsgát, valamint a nehezített vércsapa vizsgát szintén, a tenyésztésbevitelhez kötelező ÖTV vizsga mellett. Ezzel a legsokoldalúbban alkalmazható vadászkutyának mondhatók idehaza.

AZ OMVK adatai alapján – amelyben törzskönyvezett és nem regisztrált német vizslák egyaránt vannak – az elmúlt 20 év adatai alapján a vadászatokon használt német vizslák állománya növekszik. Az előző 4 év részletesebb adatai alapján mind a VAV vizsgázott, mind a Magyar Ebtörzskönyvbe regisztrált, valamint a fajtakluboknál vizsgákon és versenyeken megjelent rövidszőrű és drótszőrű német vizslák száma stagnál.

A német vizslák a teljes ország területén minden megyében szereplenek a VAV vizsgázott vadászkutyák között, három vármegyében (Szabolcs-Szatmár-Bereg, Bács-Kiskun és Pest) a rövidszőrű német vizsla a legtöbbet vizsgáztatott vadászkutya fajta.

A magyar vadászok – ellentétben a németországi helyzettel - jobban kedvelik a rövidszőrű német vizslát, mint a drótszőrűt, aminek az oka a praktikusság, valamint a környezeti és klimatikus viszonyok különbsége lehet.

7. Köszönetnyilvánítás

A szakdolgozatom megírásában, a téma irányításában és az adatok feldolgozásában hálás köszönetem konzulensemnek, Fazekas Natasa egyetemi tanársegédnek.

Köszönöm az Országos Magyar Vadászkamarának, Német Vizsla Klub Magyarországnak, Német Vizslások Egyesületének, Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesületeinek Szövetségének a szakdolgozatomhoz szükséges adatok szolgáltatását.

Továbbá köszönöm a jelenlegi munkahelyemnek a Fiwi-Hút Kft.-nek és az ügyvezetőjének Pechtol Patriknak, hogy lehetővé tette a munka melletti egyetemi képzést.

Ezen kívül köszönöm családomnak, szaktársaimnak, barátaimnak a segítséget és végül, de nem utolsó sorban páromnak Horváth Fanninak, hogy támogatott, biztatott a képzés elvégzésben és segített szakdolgozatom elkészítésében.

8. Irodalomjegyzék

- Babicky, A. (2007):** Az Őszi Tenyészvizsga (ÖTV). *A Vadászkutya I/4*
- Babicky, A. (2011):** ÖTV- Babatpuszta. *A Vadászkutya V/5.*
- Babiczy A. és Gschwindt M. (2022):** Vízivadra kutya nélkül- megéri? *Nimród hírlevele, augusztus, 58-60p.*
- Babiczy, A. és Ujhelyi, T. (2007):** 30 éves a Németvizsla Klub. *A Vadászkutya I/1.*
- Bajorhegyi, T. (2011):** Német Vizsla Klub, tenyészszemle és képességvizsga – Baja. *A Vadászkutya V6+.*
- Balázs I. (2008):** Akinek a munkája a hobbyja, mellette pedig a vadászmester leghűségesebb barátja. *A Vadászkutya II./6. 12-15.*
- Balázs I. (2011):** 78. Hegewald, a mítosz és ami mögötte van... *A Vadászkutya V/5.*
- Banika, H.P, Gasparik, J.és Slamecka, J. (2003):** Contribution to the morphometry of Slovak wirehaired pointing dog, its breeding and utilisation in hunting. *Folia Venatoria – Lesnický výskumni ustav I*
- Bátori Sz. és Babiczky A. (2010):** A Német Vizsla Klub Egyesület klubtalálkozója Chernelházadamonyán. *A Vadászkutya IV/3.*
- Beaumont, S.N, Ehlers Smith, D.A, Ehlers Smith, Y.C. és Downs, C.T. (2022):** The influence of environmental factors on the detections of gamebirds by pointing dogs in Kwazulu Natal Midland grasslands of South Africa
- Bednarek, A. és Slawinska, A. (2019):** Hunting potential of pointing dogs based on junior hunting tests. *Dog Behavior Vol 5/3*
- Boccardo, A, Marelli, S.P, Pravettoni, D, Bagnato, A, Busca, G.A. és Strillacci, M.G. (2020):** The German shorthaired pointer dog breed (Canis Lupus Familiaris): genomic inbreeding and variability. *Animals 10/3. 498*
- Borodai, V.P. és Titarenko, J.M. (2013):** Management of German pointer pedigree breeding on the basis of filed tests. *Scientific Bulletin of NUBIP Ukraine*
- Botta Zs. (2024):** VAV körkép, *Nimród hírlevele, 2024 április, 78-80p.*
- Brenoe, U.T, Larsgard, A.G, Johannessen, K-R. és Uldal, S.H. (2002):** Estimating genetic parameters for hunting performance traits in three breeds of gun hunting dogs in Norway. *Applied Animal Behaviour Science 77*
- Carlone, B, Gazzano, A és Mariti, C. (2016):** Italian pointing dogs and other pointing dog breeds: are there behavioral differences. *Dog Behavior, Vol 2.*

- Diezel E. és Mika K. (1910):** Vadászebek. *Szukits Könyvkiadó, Szeged pp 146*
- Eppel J. (2007):** Drótszörű német vizsla világtalálkozó – Hegewald – tenyészvizsgával. *A Vadászkutya II/6.*
- Felix E. (1928):** A vizsla természetes tulajdonságai és használhatósága. *A Vadászkutya V/4.*
- Félix E. (1929):** A vadász és vizslája, *Franklin társulat nyomdája, Budapest, 89p.*
- Félix E. (1947):** Kezdő vizslás kézikönyve. *CANISPHERA Kft, Szentendre, 96p.*
- Füzesiné Szegvári Zs. (2004):** A magyar vizsla, *Elektra kiadóház, Szeged, 174p.*
- Geiger, G. (1972):** Prufungswesen und Leistungsvererbung beim Deutschen Drahthaarigen Vorstehhund (Populationsanalytische Untersuchungen anhand des Deutschen Gebrauchshund- Stammbuches und des Zuchtbuches Deutsch-Drahthaar). *Giessener Beitrage zur Erbpathologie und Zuchthygiene, 1972, Vol. 4, No. 2, 40-43*
- Hardy, M.M. (1963):** An account of the origins and history of the German shorthaired pointer. *Letchworth, Herts-Hive Printers Ltd*
- Hegyes L. (2021):** Vadászkutyák választásának szempontjai a hazai gyakorlatban. BSc szakdolgozat, MATE, Gödöllő
- Huszár T. (2014):** A vizslák idomítása, vezetése vadászaton és versenyen, *Magánkiadás, Győr, 197p.*
- Jilly, Id. és Ifj. B. (1962):** A vadászkutyák idomítása, *Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 216p.*
- Kramer, G. (1981):** Untersuchungen zur Zucht des Deutsch-Drahthaarigen Vorstehhundes. *Justus-Liebing Universitat Giessen*
- Kubinszky E. és Szél Gy. (1956):** A Kutya. *Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 237p.*
- Lynn, B. (2021):** The best hunting dog breeds for every game animal. <https://www.outdoorlife.com/hunting-dogs-best-dog-breeds-every-game-species/>
- OMVK (2011):** Vadászkutyafajták Vadászati alkalmassági Vizsgájának követelményei, *Dénes Natúr műhely, 40p.*
- Ósi Zs. (2013):** Vizslás Könyv. *RÖSER Kft., Budapest, 126p.*
- Parra, D, Mendez, S, Canon, J és Dunner, S. (2008):** Genetic differentiation in pointing dog breeds inferred from microsatellites and mitochondrial DNA sequence. *Animal Genetics 39/1*
- Pedersen, N, Liu, H, Theilen, G. És Sacks, B. (2013):** The effects of dog breed development on genetic diversity and the relative influences of performance and conformation breeding. *Journal of Animal Breeding and Genetics 130/3*
- Rácz J. (2018):** Vizslák fajtanevei. *Magyar Nyelvőr, 142(1).*

Reeder, E. (2018): German shorthaired pointers. *av2books.com*

Sárkány P, szerk. (1975): A kutya tenyésztése, tartása és kiképzése. *Mezőgazdasági Kiadó, Budapest 586p*

Schmutz, S.M. és Schmutz, J.K. (1998): Heritability estimates of behaviors associated with hunting in dogs. *The American Genetic Association 89.*

Tabel C. (1999): A mindenes vadászkutya, *Magyar Ebtenyésztők Országos Egyesülete, 203p.*

Tabel U. (2016): A vércsapán. A mindenes vadászkutya kiképzése vérebmunkára, *sajtó alá szerkesztették: Fehér M. és Kertész S, Gyomai Kner Nyomda Zrt., Gyoma 135p.*

Internetes hivatkozások:

http1 <https://fci.be/en/nomenclature/7-Pointing-Dogs.html> (elérés: 2023 szeptember)

http2 <https://nemetvizslaklub.eu/fajtaszekciok/rovidszoru-nemet-vizsla/> (elérés: 2023 szeptember)

http3 [http://nemetvizslaklub.eu/wp-content/uploads/2019/04/010_KV-szabályzat-125-128.pdf](http://nemetvizslaklub.eu/wp-content/uploads/2019/04/010_KV-szabalyzat-125-128.pdf) (elérés: 2023 szeptember)

http4 [http://nemetvizslaklub.eu/wp-content/uploads/2020/09/013_ÖTV-szabályzat-145-154.pdf](http://nemetvizslaklub.eu/wp-content/uploads/2020/09/013_ÖTV-szabalyzat-145-154.pdf) (elérés: 2023 szeptember)

9. Mellékletek

Sorszám:
Törzskönyvi szám:
Regisztrációs szám:

Bírálati lap

Vizslák, retrieverek, fűrjész- és kajtatóebek vadászati alkalmassági vizsgája

Kutya neve: ivara: Színe, jegyei:
fajtája Születési ideje: év hó nap
Tulajdonos neve: lakcíme:
Vizsga helye: ideje: év hó nap

Feladat	Értékszám	Osztályzat	Pontszám
I. ÁLTALÁNOS FEGYELEM			
1. Viselkedés lőálláson	3		
2. Láb mellett követés, vonalhajtás	3		
3. Behívás, visszahívás, megállíthatóság	6		
4. Viselkedés lövésre	3		
5. Viselkedés vadkelésre	3		
II. KERESÉS			
6. Keresés vadászaton	5		
7. Együtműködés a vezetővel, irányíthatóság	4		
8. A vad jelzése, utánhúzás (kajtatóebek kivételével) fajtára jellemző módon	4		
III. LÖVÉS UTÁNI MUNKA			
9. Sebzett vad megkeresése csapán és elhozása (fácán)	6		
10. Lőtt vad megkeresése légszimattal és elhozása (nyúl)	5		
11. Lőtt vízivad elhozása mély vízből	4		
Összesen	-	-	

Osztályozni 0–4-ig kell.

A kutya sikeresen teljesítette a vizsgát, ha a megszerezhető összes pontszámnak legalább 50%-át elérte.

Kizárandó a vizsgából az a kutya, amelyik:

1. fegyelmetlensége olyan mérvű, hogy azzal a vadászatot zavarja;
2. ideggyenge, lövésfélő;
3. nem hívható vissza, és úgy űzi a vadat, hogy azzal a vadászatot zavarja;
4. nem hozza el a lőtt vadat;
5. a vadat kikezdi, elássza.

A vizsga minősítése:

megfelelt

nem felelt meg

.....
bíró

.....
vezető bíró

.....
bíró

1. kép. Vizslák, retrieverek, fűrjész- és kajtatóebek vadászati alkalmassági vizsgájának bírálati lapja (OMVK, 2011)

 <p style="text-align: center;">Vadászati Alkalmassági Vizsga</p> <p style="text-align: center;">IGAZOLVÁNY</p>	Tulajdonosváltozás
	Név: _____ Cím: _____
	Név: _____ Cím: _____
	Név: _____ Cím: _____

Igazolvány sorszáma: _____ Törzsk. v. regisztr. szám: _____	Vizsga típus: _____ Minősítése: _____ pontszáma: _____ _____, 20 ____ hó ____ nap Ph vezető bíró
KUTYA: neve: _____ fajtája: _____ ivara: _____	Vizsga típus: _____ Minősítése: _____ pontszáma: _____ _____, 20 ____ hó ____ nap Ph vezető bíró
TULAJDONOS: név: _____ cím: _____ Ph ----- megyei kinológus	Vizsga típus: _____ Minősítése: _____ pontszáma: _____ _____, 20 ____ hó ____ nap Ph vezető bíró
Fenti vadászkutya a számára előírt alkalmassági vizsgát letette, így minden, a vizsgázott vadászkutyákat megillető kedvezményre jogosult.	

2. kép. Vadászati alkalmassági vizsga igazolvány (OMVK, 2011)

III. ÉRTÉKELÉS

A következő táblázat szerint.

	Feladat	Érték szám	max. pont szám	I. díj	II. díj	III. díj
				Eléréséhez szükséges minimális osztályzat		
1.	Orrjóság	6	24	4	3	2
2.	Keresési mód	5	20	4	3	2
3.	Gyorsaság	3	12	3	3	2
4.	Vad jelzése, utánhúzás	4	16	3	3	2
5.	Vadmegállás	5	20	4	3	2
6.	Kitartás	2	8	3	3	2
7.	Engedelmesség	2	8	3	3	2
	Max. elérhető pontszám	-	108			

A DÍJBA SOROLÁS PONTHATÁRAI:

I. Díj: 97 – 108 PONT

II. Díj: 71 – 96

III. Díj: 50 – 70.

Idegállapot: lövésre nyugodt – érdeklődő – érzékeny – fél

Viselkedése: nyugodt – kiegyensúlyozott – ideges – fél – nyüszít — harapós — verekedős

Vezethetősége: könnyen vezethető — nehezen vezethető — kapcsolatot tart — nem tart — kényszeridomított — fél vezetőjétől

Küllemi hibák:

Szemszín:

Fogazat:

3. kép. Képeségvizsga német vizslafajták és olasz vizslák részére, bírálati lap (*http3*)

	Feladat	Érték szám	Osztályzat	I.	II.	III.
				díjhoz szükséges pontszám		
1.	Orrhasználat, orrjóság	6		3	3	2
2.	Keresési mód	5		3	3	2
3.	A vad jelzése, ráhúzás, utánhúzás	4		3	2	1
4.	Vadmegállás	5		3	2	2
5.	Viselkedés vadkelésre	3		3	2	1
6.	Viselkedés lövésre	3		3	2	1
7.	Engedelmesség mezőn	3		3	2	1
8.	Lőtt vad megkeresése légszimattal (feltétlen elhozás)	4		3	2	1
9.	Lőtt vad elhozás	3		3	2	1
10.	Szárnyas vonszalék kidolgozása	4		3	2	1
11.	Szárnyas vad elhozás	3		3	2	1
12.	Nyúl vonszalék kidolgozása	4		3	2	1
13.	Lőtt nyúlelhozás	3		3	2	1
		Mezei munka összesen:	200	150	111	66
14.	Kajtatás nádban	4		3	2	1
15.	Kajtatás élő kacsá után	6		3	2	1
16.	Lőtt kacsá elhozás mély vízből	3		3	2	1
17.	Irányíthatóság, engedelmesség vízben	3		3	2	1
		Vízi munka összesen:	64	48	32	16
		MINDÖSSZESEN:	264	198	143	82

4. kép. Őszi tenyészvizsga vizslafajták részére, bírálati lap (<http4>)

1. táblázat. VAV vizsgán megjelent kutyák évenként (a teljes adatsor alapján)

év	összes vadászkutya (db)	rövidszőrű német vizsla (db)	rövidszőrű német vizsla arány (%)	drótszőrű német vizsla (db)	drótszőrű német vizsla arány (%)
2002	932	228	24,46	66	7,08
2003	227	63	27,75	25	11,01
2004	126	31	24,60	8	6,35
2005	156	23	14,74	15	9,62
2006	159	24	15,09	12	7,55
2007	184	27	14,67	23	12,50
2008	281	56	19,93	28	9,96
2009	251	41	16,33	18	7,17
2010	287	49	17,07	23	8,01
2011	549	110	20,04	50	9,11
2012	649	124	19,11	102	15,72
2013	591	92	15,57	81	13,71
2014	489	107	21,88	79	16,16
2015	343	93	27,11	85	24,78
2016	452	66	14,60	71	15,71
2017	592	113	19,09	109	18,41
2018	513	109	21,25	73	14,23
2019	549	97	17,67	88	16,03
2020	295	135	45,76	101	34,24
2021	589	117	19,86	79	13,41
2022	611	120	19,64	77	12,60
2023	676	128	18,93	84	12,43
átlag±szórás	431,86±213,02	88,77±48,67	20,69±6,79	58,96±33,43	13,44±6,40

2. táblázat. A 2020-tól 2023-ig VAV vizsgát tett egyedek száma, fajtánként csoportosítva (zöld: FCI VII: fajtacsoport)

kutyafajta	VAV vizsgát tett egyedek száma (db)
alpesi tacskókopó	11
angol cocker spániel	3
angol springer spániel	3
bajor hegyi véreb	22
beagle	1
border terrier	2
breton spániel	1
cseh szálkásszórú vizsla	1
drótszórú foxterrier	4
drótszórú magyar vizsla	240
drótszórú német vizsla	315
erdélyi kopó	14
flat coated retriever	1
francia vizsla	5
golden retriever	17
gordon szetter	2
hannoveri véreb	18
hosszúszórú német vizsla	3
ír szetter (vörös)	4
jagd terrier	62
keverék	38
kis münsterlandi vizsla	40
labrador retriever	120
louisiana catahoula - leopárdkutya	1
magyar agár	164
nagy münsterlandi vizsla	1
német fűjészeb	1
olasz vizsla	10
pointer	7
rodéziai ridgeback	1
rövidszórú magyar vizsla	648
rövidszórú német vizsla	453
rövidszórú foxterrier	24
szálkásszórú német vizsla	3
szálkásszórú tacskó	54
szlovák drótszórú vizsla	2
szlovák kopó	12
weimári vizsla, rövid és hosszú szórú	52

3. táblázat. VII. fajtacsoport kutyafajtái VAV vizsgák szerinti csoportosítása 2020-2023

Apróvadás VAV	Solymász VAV	Utánkeresés VAV	Vaddisznós VAV
Cseh szálkásszőrű vizsla	Drótszőrű magyar vizsla	Drótszőrű magyar vizsla	Rövidszőrű német vizsla
Drótszőrű magyar vizsla	Drótszőrű német vizsla	Drótszőrű német vizsla	
Drótszőrű német vizsla	Pointer	Kis münsterlandi vizsla	
Francia vizsla	Rövidszőrű magyar vizsla	Rövidszőrű magyar vizsla	
Gordon szetter		Rövidszőrű német vizsla	
Hosszúszőrű német vizsla		Weimári vizsla rövid és hosszú szőrű	
Ír szetter (vörös)			
Kis münsterlandi vizsla			
Nagy münsterlandi vizsla			
Olasz vizsla			
Pointer			
Rövidszőrű magyar vizsla			
Rövidszőrű német vizsla			
Szálkásszőrű német vizsla			
Szlovák drótszőrű vizsla			
Weimári vizsla rövid és hosszú szőrű			

4. táblázat. A rövidszőrű német vizslák és drótszőrű német vizslák VAV vizsgáinak aránya az összeshez képest, a szűkített adatok alapján

	Összes VAV	RSZNV VAV	DSZNV VAV	RSZNV VAV %	DSZNV VAV %	RSZNV+DSZNV VAV %
2020	429	104	81	24,24%	18,88%	43,12%
2021	622	111	75	17,85%	12,06%	29,90%
2022	641	111	75	17,32%	11,70%	29,02%
2023	668	127	84	19,01%	12,57%	31,59%
Összesen	2360	453	315	19,19%	13,35%	32,54%

5. táblázat. MEOESZ által regisztrált drót- és rövidszőrű német vizsla kölykök száma (db), 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023	átlag±szórás
rövidszőrű német vizsla	237	226	217	288	203	234,2±32,55
drótszőrű német vizsla	234	154	112	201	149	170,0±47,74

6. táblázat. NVK és NVE által rendezett vadászati vizsgákon és versenyeken összesen megjelent német vizslák egyedszáma

	NVK		NVE		NVK+NVE együtt	
	rövidszőrű	drótszőrű	rövidszőrű	drótszőrű	rövidszőrű	drótszőrű
2020	104	70	35	20	139	90
2021	113	74	53	30	166	104
2022	121	68	27	16	148	84
2023	120	69	33	21	153	90
összesen	458	281	148	87	606	368
<i>átlag±szórás</i>	<i>115,50±7,85</i>	<i>70,25±2,63</i>	<i>37,00±11,20</i>	<i>21,75±5,91</i>	<i>151.50±11,21</i>	<i>92,00±8,49</i>

7. táblázat. A különböző vizsga- és versenytípusokon részt vett rövid- és drótszőrű német vizslák száma

	KV	ÖTV	MVV	VJP	HZP	derby	BTR	NVCS	NaturHun
2020									
rövidszőrű	54	48	7						
drótszőrű	37	31	2						
2021									
rövidszőrű	92	68	9				1	3	
drótszőrű	56	35	4				2	2	
2022									
rövidszőrű	65	55	7				4		
drótszőrű	54	26	6				2		
2023									
rövidszőrű	60	71	10			17			10
drótszőrű	48	38	3	22	31				7

8. táblázat. VAV vizsgát tett vadászkutyák (db) 2020-2023 között vármegyénként

vármegye	2020	2021	2022	2023	összesen
Baranya		76	42	28	146
Bács-Kiskun	60	57	59	47	223
Békés	31	28	41	21	121
Borsod-Abaúj-Zemplén	20	54	39	74	187
Csongrád-Csanád	25	30	37	81	173
Fejér	27	38	30	40	135
Győr-Moson-Sopron	49	34	36	28	147
Hajdú-Bihar	21	14	18	27	80
Heves	30	49	55	25	159
Komárom-Esztergom	2	34	30	42	108
Nógrád		12	15	14	41
Pest (és főváros)			45	30	75
Somogy		9	15	48	72
Szabolcs-Szatmár-Bereg	55	50	74	55	234
Jász-Nagykun-Szolnok	44	37	26	44	151
Tolna	23	14	34	19	90
Vas	18	16	19	22	75
Veszprém	7	5			12
Zala	17	65	26	23	131
összesen	429	622	641	668	2360

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Krizsán Tamás

A hallgató Neptun kódja: ABEP1U

A dolgozat címe: A haza drót- és rövidszőrű német vizsla állomány helyzete, alkalmazása

A megjelenés éve: 2024

A konzulens intézetének neve: Állattenyésztési Tudományok Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Állattenyésztés-technológiai és Állatjólleti Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

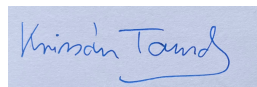
Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően

- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024. április 18.

hallgató aláírása

Krizsán Tamás (hallgató Neptun azonosítója: ABEP1U) konzulensként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védelemre **javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: nem

Kelt: Gödöllő, 2024. április 18.

belső konzulens